

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W1KG14782	ImageGroup:	I1KG23867
LCCN:	n/a	ISBN:	n/a

Title:	སྐད་གསུམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། skad gsum yongs su rdzogs pa'i tshig mdzod chen mo/
Author:	རག་ཏུ་བེར་ raghu vira
Descriptor:	some type set print and most of them are hand written notes
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	[new delhi]
Publisher:	[dr. lokesh chandra]
Date:	[n.d.]
Volume:	5
Total Volumes:	139
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 6/2016

VOL. 5

APPROACH
TO
FRONDISSEMEN

Approach pl I. उपगम् उपगच्छति RV, ŚBh,
 MBh, etc, गम् (with acc or loc or dat [MBh; Ragh 2.15,
 12.7]) or प्रति [MBh; R] Ved. cl 1 गमन्ति, cl 2 गन्ति, cl 3 जगन्ति,
 Ved. and Class. cl 1 (also A MBh, etc) RV, etc, अभिगम् अभि-
 गच्छति (with acc), समभिगम् R, अभ्यागम् ŚBh, etc, अभ्युप-
 गम् (acc) MBh, etc; उपागम् RV; AV 7.48.2, 19.4.3,
 MBh, Pañcat, etc, Mn, Yājñ, etc, समुपागम् MBh, R, समुपागम्
 MBh, Kāv, etc, प्रत्युपागम् MW, आधिगम्, समाधिगम् MBh, Bhp,
 समागम् MBh, Kāv, etc, अवगम् (with acc) RV, AV, ŚBh,
 अनुगम्, अपिगम् RV, etc — अभिया MBh, etc, अभिप्रया
 RV 8.27.6, या cl 2 (Aśvatup 24.41) याति RV, etc, आया
 आयाति RV, AV, ŚBh, MBh, Kathās, etc, अभ्याया MBh, etc,
 उपाया RV, MBh, Bhp, Kathās, etc, अभ्युपया MBh 7.19.67, R,
 अभ्युपाया Kathās, समुपया (with acc) R, समुपाया MBh,
 Kathās, अभिविया RV 1.48.7, ~~अभिसंया~~ अभिसंया (acc)
 RV 9.86.15, Kāv, उपप्रया, प्राया RV, उपसंप्रया AV 15.53,
 प्रतिप्राया RV, संप्राया MBh, Kāv, etc, (from) पयया
 (only impv पययाहि, पययातम् with abl) RV, सांनिध्यम्
 ह्या (or वृज्), अच्छ या अच्छ या RV, TS —

(run)

अभिरु MBh 8.12.24, Mriech, etc, समाभिरु
 समाभिरुसंराते MW, उपरु उपसरति T.Bh, TUPP,
 Ati. 2, MBh, Kash, Vikh, etc, समुपरा R, परास
 RV 2 ~~समुपसंराते~~ समुपसंराते MBh, E, K. 1. 1. 1. 1.
 उपचर उपचराते TS 3.1.1.1, etc, उपसंचर
 AV 3.12.1, उपाचर RV 1.46.14, 187.3, etc, 2, 4,
 आयाचर (with acc) RV 8.16.15, आयाचर etc,
 आचर RV, प्रति चर RV, TS, संचर संचराते
 (संचराते) RV, AV, पयाचर RV, AV, etc,
 (in उपचर [only in उपचराते] Mat 5
 सकम् उपक्रामाते (only उपक्रामाते) उपक्रामते
 RV 8.1.4, 21.2, 81.7, MBh, R, Megh, समुप-
 क्रम् समुपक्रामाते, समुपक्रमते MW, अभिक्रम RV,
 समभिक्रम MBh, क्रम cl 1 क्रामाते (वि. 7.3.76,
 ep. also क्रमति), क्रमते (वि. 1.3.43, ep. also क्रमते;
 (acc to वि. 3.1.70 also cl 4 क्राम्याते [क्रम्याति-
 Vop])(with अच्छ, आधि, acc or loc) RV, AV, TS, etc,

संक्रम् संक्रामति, संक्रमते TS, etc, आक्रम् PĀ

RV, AV, etc — आसद् आसीदति (Ved. also

आसदति, also Ā), caus आसादयति MBh, R,

Megh, Kathās, Pāṇcat, etc, उपासद् P Kir

4.1, समुपसद् समुपसीदति (acc) MBh,

समासद् समासीदति MBh, R, etc, caus

समासादयति MBh, Kāv, etc, उपनिषद् P

AV 19.41.1, ŚBh, Kauś — उपे (उप+आ+इ)

उपैति RV, AV, ^{TS, MBh, etc,} ŚBh, (any work) RV 2.2.11,

AV 9.6.4, VS, Ait Bh, ŚBh, अभ्युपे अभ्युपैति

RV 6.28.4, ŚBh, etc, समुपे समुपैति MBh,

समभ्युपे समभ्युपैति MW, उपप्रे उपप्रेति,

उपपरे उपपरेति ŚBh; ए (आ+इ) ताति RV,

AV, ŚBh, etc, अभी अभ्येति (with सकाशम्, समीपम्,

०२ पाश्चे) RV, etc, Pañcat, अभिप्रे अभिप्रेति,
अभ्ये अभ्ययति [RV 8.55:1), अभ्यैति (VS) RV, etc,

समभी समभ्येति RV, R, etc; समभ्यैति MBh,
अपी (Ved.) अप्येति -

Pañcat, समि समेति RV, etc, (as an enemy
or a friend) नी cl 2 (Shatap 24.39) वेति

R, AV, TS, Bṛ, आत्नी आवेति RV -

उपस्था उपतिष्ठति, उपतिष्ठते RV, AV, ŚBṛ, ĀśvBṛ,

Ragh, etc, उपास्था उपातिष्ठते ŚaṅkhŚr, R,

समुपस्था समुपतिष्ठति, समुपतिष्ठते (acc) MBh,

सम्प्रस्था सम्प्रतिष्ठते Prāsūp, MBh, etc, उपोत्या

उपोत्तिष्ठति TS, ŚBṛ, AtBṛ, ĀśvŚr, etc, -

उपप्रगा P RV 1.162.7, 163.12, 13, AV 1.28.1,

6.37.1, VS 6, 7, अभिगा अभिजिगाति RV, etc,

अभ्यागा RV 1.164.27, MBh, (gen) Bṛh,

समभ्यागा समभ्याजिगाति MBh, गा cl 3 जगाति,

८२ गाति, गाते (with acc or loc)

RV, AV, etc, संगे संजिगाति (acc) BHP,

परिगा परिजिगाति RV, MBh — उपवृत्त

A उपवर्तते R, BHP, उपावृत्त उपावर्तते

(rarely उपावर्तति) RV 8.20.18, TS, TBh,

SBh, AtTBh, MBh, etc, अभिवृत्त SBh, etc,

अभ्यावृत्त अभ्यावर्तते (acc) RV, AV, VS, caus

Ved. अभ्यावर्तति RV 10.64.1, समभिवृत्त

समभिवर्तते MBh, (near to) संवृत्त संवर्तते

RV, AV, R, समावृत्त समावर्तते MBh, —

समुपसृष्ट समुपसर्पति MBh, R, Bālar,

अनुसृष्ट, समनुसृष्ट समनुसर्पति MBh,

परिसृष्ट परिसर्पति, परिसर्पते MBh, संसृष्ट

संसर्पति, संसर्पते (acc) MBh —

अत्रि cl 1 (Oshatup 21.31) - अग्रति, अग्रते MBH.
 Kāṇ, etc, संअग्रि संअग्रति, संअग्रते R,
 समाअग्रि समाअग्रियाते, समाअग्रते Mn, MBH, etc,
 समअग्रि समअग्रियति, समअग्रियते MW.
 प्रपद् प्रपद्यते (cp. also प्रपद्याते) AV, R, Hariv,
 सम्प्रपद् सम्प्रपद्यते (in some forms also pr)
 AtBh, Bṛh, अभिपद्, आपद् आपद्याते Bṛh,
 उपपद् उपपद्यते (rarely उपपद्याते) MBH,
 Pāṇcat, VarBhS, Kāṇ, etc, सम्प्रतिपद्
 संप्रतिपद्यते lyant, Suśr - अभिपद्
 ḌBh, etc, (as clouds) उत्पद् उत्पद्यते /
 उत्पलवति) Kāṇ, उपनिपद् AtBh 4.26.3

- अभिभू RV 4.31.3, AV, उपभू RV
 10.183.2 = आपत् आपतति, परापत्

परायतति Hcar, Kād - आविश आविशति,
आविशते, उपविश उपविशति RV 8.96.6,
(near to) संविश संविशति - (ep. also संविशते)
RV, VS - अभिनक्ष अभिनक्षति RV, AV,

II

अह ९१ १ अहते L, ^{द्वैक cl 1 द्वैकते (acc) Kad, Har, Bhett,} ~~आनह~~ ~~क~~ ~~क~~

इयक्ष इयक्षति (A)_{2,2}

कण ९१ १ कणाति Dhātup 19.32, ~~क~~ कर्ष ९१ :

१ कर्षति Dhātup 11.26, ~~क~~ कस् ९१ १

कसति (Dhātup 20.30 Naigh 2.14, ~~क~~ :

किट् ९१ १ केति Dhātup, ~~क~~ कृञ्च

कृञ्चति Vop, ~~क~~ राज, दाञ्ज ९१ १ दाजते,

दाजते Dhātup 19.7, ~~क~~ दूर ९१ ५ दूर्यति

Dhātup 26.44, ~~क~~ ल-वी ९१ १ ल्विनाति,

ल्विनाति Dhātup 31.32 (^{pl.} ~~ल~~ - for ली,

ली), ~~क~~ शोण् ९१ १ शोणाति (Dhātup 13.

13) (occurring only in pf शोण)

Dhātup उपपृच् PĀ AV 18.4.50, जु ९१ IĀ RV 14.71, 10.40.3
नस् ^{pl.} (A) (Dhātup 16.26) नसते RV-लष, ९१ १ (Dhātup 24.23) लषति, लषते
~~Approach slowly (as sunset)~~
लषति, लषते Varbrus Sch.

to approach slowly (as sunset

misfortune) उपसृष्ट् उपसर्पति

उपसर्पते MBh, Bhp, Hit to approach

समिप्य समिपयति (also MBh, Hariv, Markh

to gather अभिसमद्यु to approach

after अनुप्रपद् to approach^{a.} again

प्रत्युप प्रत्युपेति AitBh, Kauś

to a. asking उपसद् उपसीदति RV 1.89.2)

7.33.9, TS 2, SBh 2 to approach^{a.}

by windings and turnings उपवृ

उपवृत्त RV 1.141.1 to approach^{a.}

Carnally गम् Ved. cl 1 गमति

cl 2 गन्ति, cl 3 जगन्ति, Ved. & ^{and}

class. cl 1 गच्छति (also A MBh,

etc) (acc) Āśvgr 3.6, Mn, etc

to ^{a.}approach creeping उपावसृप

उपावसर्पति ऽB६ — उपष् उपषति

AV 6.67.3 to ^{a.}approach for

assistance उपस्था उपतिष्ठति,

उपतिष्ठते RV, AV, TS, MBh, Sak,

etc to ^{a.}approach (a deity) for

imploing her help अभिपद् ऽis

9.27/ to approach ~~(for respect~~

~~fully)~~ उपसद् उपसोदति RV, AV,

~~TS, ऽB६, etc, MBh, Ragh, etc~~ to

^{a.}approach for protection उपस्था

उपयाति RV, AV, Āśv. Sū., MBh, BṛhP, Kathās, etc. to approach for

protection उपपद् उपपद्यते (rarely

उपपद्यति) — उपे (उप+आ+इ.) "

उपोति (with शरणम्) — उपावृत् "

उपावर्तते (rarely उपावर्तति) MBh, BṛhP

to ^{a.} approach for refuge ~~शरणम्~~

(with शरणम्)

अभ्युपे R 6.9.39, to ^{a.} approach

for revering अभिषिच् अभिषिक्ति

RV 7.67.3 to ^{a.} approach for

sexual intercourse आधिगम्

to ^{a.} approach for sexual union

संभि संभियति, संभियते MBh ~~संभि~~

to approach^a gently उपसृप्, उपसपेत्ति

उपसपेत्ति RV 10.18.10, 99.12, AV,

SBe, AitBe, MBh, Sak, etc to

approach^a hastening from अवस्कन्द

(abl) ShadvBe to approach^a.

hastily स्प्रधाव्, उपधावति, to

approach^a hastily (from) अधिप्रधाव्

TBe to approach^a & husband

sexually उपसंचर, उपसंचरति

(भर्तारम्) Varṣaḥ to approach a.

& in copulation) अभ्युपे अभ्युपेति

Hit - to approach (in copulation, RV

(RV 2.43.2, p अपीत्या) अपी (Ved.)

अप्येति to approach^{a.} in a hostile

manner उपसद्, उपसीदति BkP 6.3

27 — अभिसंया, अभिसंयाति MBh

8.1826 to approach^{a.} in order

अनूपस्था ऽभे, आभे to approach^{a.}

in order to ask for assistance

क्रम ८ । क्रामति (Pāṇ 7.36, ep. ^{3.76})

also क्रमति), क्रमते (Pāṇ 1.3.43,
 ep. also क्रमते; according to Pāṇ
 3.1.70 also cl 4 क्राम्यति [क्रम्यति
 Vop]) (with loc) AV 4.11.12/19.

17.1 ^{a.} to ~~approach~~ in order to
 help अभ्युपपद् अभ्युपपद्यते 17.8h,
 etc. to ^{a.} ~~approach~~ in order to
 reverse उपभूष् *उपभूषति RV
 10.104.7 ^{a.} to ~~approach~~ in
 speech उपपद् *उपपद्यते (rarely)
 उपपद्यति) Act Bc 7.17.5 ~~to~~

~~परिषद् परिषद् परिषद् परिषद्~~

~~MBH to approach one's issue~~

परिषद् Re:SS परिषद् परिषद् MBH to
approach^a respectfully उपास

उपास्ते RV, AV, VS, SBh, MBH, etc,

पर्युपास पर्युपास्ते MBH, MBH, etc

— आगम Intens आगन्तीगन्ति (acc)

(उपसद् उपसीरति RV, AV, TS, SBh, MBH, Ragh^{etc}, ^{runas})

RV 6.75.3-~~to approach one's issue~~

to approach^a sexually १३ उपे

(उप + आ + इ उपेति MBh, TS 2, 5,

Mh 9.4, 11.172, Śuśr, Kathās —

to approach^a & sexually उपसृ

उपसरति MBh 2 — उपास्था, उपातिष्ठेत्

MBh —

१३ निवस् निवसति (rarely निवसेते)

MBh 9.2023 to approach^a silently

अभिसृप् AV, Kath, Nir to approach^a

Shining उपरुच् Ā RV 7.77.1 to

to a cloudy (as sunset, misfortune) उपसृप् उपसपति, उपसपति

to approach^a softly उपसृप् उपसपति,

उपसर्पते RV 10.18.10, 99.12, AV,
 ŚBḥ, AitBḥ, MBh, Śak, etc - अभिसृप्
 AV, Kath, Nir to approach a.

stealthily उपसृप्, उपसर्पति, उपसर्पते

RV 10.18.10, 99.12, AV, ŚBḥ,
 AitBḥ, MBh, Śak, etc to approach

a teacher उपे, उपेति ŚBḥ 10, 11,

Bḥ. Arc Up, ChUp - (as a pupil)

उपपद्, उपपद्यते (rarely उपपद्यति)

MBh to approach a teacher

in order to become his pupil

उपसर् उपसर्पति Kathās

(runo)

2-2
to a. together (अभिसमि अभिसमेति (Ved.) RV 1.125.7, AV, etc,
(उपसमि, उपसमेति AV 3.8.4,
अभिसर्म, सर्म समैति RV, etc
SBE 12, Chp, उपसंगम् =

उपसंगच्छते SBE, BhP, अभिसमागम्

Nir,

1. अभिसंगम् RV 9.14.7, etc —
समभिया समभियाति (acc) MBh, Hariv, Mv, etc,

अभिसमांया MBh 5.1974 ~~अभिसमां~~

अभिसमेति (Red) RV 1.129.7, AV, etc

~~समे, समेति~~ RV, etc to approach

unawares अवसृप् TS, AV 8.6.3

to approach ^{a.} with any object उपक्रमः

उपक्रामति (carely उपक्रमति) उपक्रमते

Laty, MBh, Ragh, etc to approach ^{a.}

with haste आश्रयवस्य Norm P

RV 5.37.3 to approach ^{a.} with

one's mind अभिप्रे, अभिप्रेति

Pām 1.4.32, etc to approach ^{run}

~~with praise उपसृष्ट P RV 1.48.11-2~~

34.14 to ^{a.}approach with prayers

इ ८ २ एति & १ अयति, अयते —

उपेष्ट A RV 1.186.4/5.41.7

to ^{a.}approach a woman अपिगम् RV

1.179.1 to ^{a.}approach a woman

for intercourse ^{उपसृष्ट} उपसर्पति, ~~उपसर्पति~~

उपसर्पते MBh 1 to approach a

woman sexually ^{उपगम्} उपगच्छति

MBh, Mn. ~~to approach~~

~~अभिप्रायम्~~ ^{int} ~~Katyā~~ ~~very hard~~
to approach ~~अति ५५/५५~~

to cause to approach ~~RV~~ उपगम caus

उपगमयति D a s - उपसाद caus उपसादयति-

~~RV~~ अभिया caus B h P - आविश caus

आवशयति - वा caus वाययति, वापयति.

~~Causing to approach ओह मफ RV~~
~~410.1~~

~~Having caused to approach~~
~~towards one's self~~

~~उपसाद p B h P 10.45-32~~

to wish to approach उपगम ^d Desid

उपजिगमिषति B h P.

to approach anyone with requests & intens दयते (with
^{two} ~~acc~~ RV, AV. ~~RV~~

Approach n उपगमः R, Megh, Ragh, Sawad, etc, उपगमः,
 उपगति \int Sis. 9.75, आगमः (चूट \int छा) R, etc, समागति \int W,
 समागमः (चूट \int छा) W, समुपगमः W, समीपगमनम् R —
 उपसरणम् Megh, उपसरः Bhatt — उपसर्पः MBh 3.2513, उपसर्पित-
 कम् Balar — उपयानम् R, Kum, Sah — उपस्थिति \int , उपस्थानम्,
 अधिष्ठानम्, समुपस्थानम् W — प्रपदनम् SBr, ChUp,
 सम्प्रतिपत्ति \int MBh — उपक्रमः MBh, R — ज्ञायः RV 2.38.10,
 ChUp, उपायः Bhatt, उपायनम् RV 2.28.2, उपेति \int
 RV, एति \int RV 10.91.4, 178.2, प्रेति \int TāndBr —
 उपचरः SBr 2.3.4.30, उपचरणम्, उपचारः Hcat 1.111.2
 Agg — उपसदः W — प्रगाणम् — प्रिति \int
 RV 9.14.6.

2.7

approach for protection शरणागति

1 approach^{a.} (of an enemy)

परागमः. Var approach^{a.} of calamity

व्यसनागमः. Sukas, व्यसनापातः. Rājat
approach^{a.} of clouds ^{the begin} चनोदयः. Subh,

4 चनागमः. Ritus 2.1, Kathās

approach^{a.} of the heat: उष्णागमः. L

approach^{a.} of the hot season

उष्णाभिगमः. L the approach^{a.} (of the

mate
to a female उपसरः. difficult

approach^{a.} दुराक्रमणम् MW

difficult of approach^{a.} ^{adv.} दुर्ग

AV, Mn, MBh, etc, & दुरुपक्रम W,
 दुरुपचार ^{a.} Pañc, Casy, & दुरुपसद

Kic 7.9, दुरुपस्थान W easy of

approach ^{a.} ~~1/2~~ सूपचरण mf (आ)न

TS, & सूपवचन mf (आ)न RV, &

स्वावेश mf (आ)न RV, VS having

only one approach ^{a.} एकद्वार mf

(आ)न MBh near approach ^{a.}

परिसर्या W.

~~Cal~~

approachable adj. ~~॥~~ उपगम्य Mexicch,

~~॥~~ गमनीय Mn 7.174, MBh 3, Sak

1. $\frac{24}{25}$ (Prākṛit), उपगम्य MBh, etc.

approached · ady उपगत (esp. for protection or refuge) (ām), MBh, Śak, etc, उपागत, अभ्युपागत Lalit, गत (acc or loc or in comp) RV 1.105.4, AV 10.10.32, ŚBr, etc, अभ्युपगत, प्रत्युपगत MW, अभिगत, उपग (i/c), समधिगत Bhp, समभ्यागत Pañcat, समागत R, Mriceh, etc, समुपगत W, समुपागत MBh, Kāv, etc — उपायात, उपायात, अभियात, उपोपयात MBh 3, संयात MBh, Kāv, etc, समुपायात Kāv, समुपयात (with acc) VarBrS — उपास्थित ĀśvGr, MBh, Mn, Yājñ, Ragh, etc, उपेक्षित VS 8.55, VBrat 6.29, समुपास्थित MBh, R, प्रत्युपस्थित MBh, Hariv, etc, अपिष्ठित RV 1.145.4, समुपास्थित f (आ) MBh, Hariv, R, etc — (esp. for protection) उपेत MBh, VarBrS, etc, अभ्युपेत MBh 1.35.92, Ragh 5.14, अच्छेत VS, एत RV, Nir, etc, नीत,

समवेत MārkaP — उपसृत TS 2.1.4.6_४ — उपसृत —
 उपक्रान्त MBh, अभिक्रान्त, आक्रान्त Mn, R, समुपक्रान्त MW —
 (esp. for protection, instruction or worship) उपसन्न Kauṣ, ParGṛ, Manu
 Up, Bhp, उपासादित (१ इष्टादि) Vān 5.2.88, समासन्न, समासादित W —
 उपप्राप्त R, उपसंप्राप्त MBh — अभिप्रपन्न, प्रतिपन्न MBh, Kalid, प्रपन्न
 R, सम्प्रतिपन्न MBh, Kāv, etc, सम्प्रपन्न — अभ्यावृत्त VS 8.58, (with
 acc) ŚBh, उपवृत्त, उपावृत्त ŚBh, MBh, Bhp, समावृत्त MBh, Kāv, etc —
 उपाश्रित MBh, Bhp, VarBṛS, etc, श्रित Kāv, Kathāo — अवसृष्ट AV 6.
 40.1, उपासृष्ट R, Ragh, Mālav, etc — उपचरित — प्रणीत L —
 निकटीभूत Kathāo — उपनत — निषेवित Mn, MBh, Kāv,
 etc — प्रसृत W — संवित्.

always approached नित्यानुबद्ध any object a.

with respect उपस्थानम् Pārige

~~approached (esp. for protection,~~

~~or refuge, काम उपगत मङ्ग,~~

~~इति, etc~~ ^{a.} ~~approached first~~

पूर्वपसृत T Bc ~~approached (for~~

~~protection, उपेत मङ्ग, वार Bc, etc~~

^{a.} ~~approached near समीपोपगत मव~~

^{a.} ~~approached near to संवृत Gant~~

^{a.} ~~approached of one's own accord~~

स्वयमुपगत Bc ^{a.} ~~as approached~~

नानुपस्थितम् ^{ind} ~~Laty~~ ^{or willingly} ~~as~~ ^{gladly} ~~approached~~
सपस्थान TS ~~not a~~ अनावृत्त AV.

~~सूपस्थान 75~~

one who has

approached ~~1/2~~ उपयात - उपगतवत् -

उपसृतवत् P, ~~the~~ उपसृत MBh 1.4.6.1,

Bk1 - उपत MBh, Var Bh.S, etc, ~~the~~

उपासार्हतिन Pān 5.2.88 - उपयिवत्,
अभ्युपेयिवत् (वेयुषी) R, Bhatt -

~~1/2~~ शिशिवत् (शिशुषी) Pān 7.

2.67, Sch.

one who has

approached close to पार्वयात

Kathās one who has ^aapproached

(for attacking) अभिसृत MBh

one who has ^aapproached for

protection उपपन्न R one who

has approached^{a.} the Soma

उपेसामः (T) kāś on Pān. 6.2.

194 one who has approached^{a.} &

teacher (as a pupil) उपपन्न सुस्र

Vedāntas one who has approached^{a.}

to समुपाक्रान्त (acc) R one

who has approached^{a.} (a woman

sexually} उपत T. { a pupil }

who has approached { a teacher }

उपेत yājñ 3.2, Āśvje 1.22.21,

22, Pārje 3.10.10. that which
^{approached}
 has ~~approached~~ its own season

(as a fruit-bearing tree)

भक्तुप्राप्त L: willingly approached

~~सूपस्थान TS~~

to be allowed to approach

~~अभ्यासादयितव्य MBh 3.17.101~~

to be approached adj ~~उपगम्य~~

Meiceh — उपक्रमणीय — उपसार्य kās

on Pār 3.1.104 — उपसार्य Bālar —

~~अच्छे~~ अच्छे अप्सर — आचर्य पत्र 3.1.

100 Comm. — आस्थेय — उपेय —

उपचरणीय — नक्ष्य RV 7.15.7 —

समभ्युपय MW — सेव्य Cam.

~~not to be approached (sexually)~~

अगम्य to be approached by

windings and turnings उपहत्य

Say to be approached for

help उपसर्तय SBE, Comm. on

Chelp to be ^{a.} ~~approached~~ for

sexual intercourse गन्तव्य

MBh 13.4973 ^a to be ~~approached~~

~~sexually~~ उपस मन् 11.172 to be

^a ~~approached~~ with an accusation

गन्तव्य (instr MBh 13-65 & 68

to be respectfully ^a ~~approached~~

उपसद्य RV, AV, Śāṅkhya ^a ~~dangerous~~

to be approached दुरासद MBh,

kāṇ, Pur difficult to be

^a ~~approached~~ दुरासद MBh,

kāṇ, Pur — दुराप ऽङ्ग मन्, MBh,

etc,

कुम्भ

1. कचाकु L - दुराक्रम MBh. R

— दुराधर्ष RV, AV, MBh, etc —

(N. of Sing) दुर्विषः MBh 12.10432 easily

^{a.} to be ~~approached~~ सुप्रायण तु (आ)

RV ^{a.} easy to be ~~approached~~ ~~1.11~~

सुरवापगम्य Kām, Mevich, सुरवापसर्ष

W,

1.11 सुरवसंसेव्य Kām - सूपसदन

IS ^{a.} good to be ~~approached~~

सूपसदन IS improper to be

^{a.} ~~approached~~ अनभ्यासमित्य विन

6.3.70₂ Common it is to be ^{a.}approached

समागन्तव्यम् impers vas not being
approached (sexually) अनुपयमान
not to be approached अगम्य

MBh Very difficult to be ^{a.}approached

very hard to be a. अतिदुर्धर्ष
सुदुर्धर्ष MBh | worthy to be ^{a.}approached

ओह RV 1.61.1 (say)
to be allowed to approach अभ्यासादयितव्यं MBh 3.17.101.
(approaching) adho अभिगम्य, उपगम्य,
उपागत्य

having approached उपगम्य

अभ्येत्य N, Pañcat, etc

उपस्थाप्य प - उपेत्य, प - उपक्रम्य प -

उपसंस्तृत्य Bhp 3.21.47

उपसृत्य, प -

~~अभिगम्य~~ प - अभ्युपयिवंस अ

(अभ्युपयुजो) म R, Bhatt प - अभ्येत्य प

N, Pañcat, etc प - उपचर्य प - उपगम्य

उपायत्य समासाद्य उपासाद्य BHP 7.10.55—
 संनिवृत्त्य आस - उपवृत्त्य TBr 3.10.11.3, BHP - आभि (as prefix to
 pl. of motion).
having approached too much

अत्यभिसृत MBH 1.3854. BHP 10.45.32.
having caused to approach towards one's self उपासाद्य

approaching adj उपगामिन् Kathās, उपग ifc

॥, अभ्यागामिन् Kāṣ, अभिगच्छत्, आगम ॥ (आ)

4V 6.81.2, 19.35.3, आगामिन् Nir (गु गम्यादि),

गन्तव्य Aṅyabk 2.11.9, गन्तु RV, etc, गम्य Ganit,
Gol, (for sexual intercourse) आगमवत् MBh 1.3025—

उपयायिन् R, अभिप्रयायिन् TS, अभिया २, अभि-
यायिन् (with acc or ifc)₂ — उपसर्पिन् MBh, Mn₂

उपक्रमण ॥ (ई), आक्रमण VS 25.3.6 — अभिवर्तिन्

Hariv, अभीवृत्त RV 1.35.4 (Sāy) — उपयत् —

समीप Kāṣ, VarBṛS, etc, समीपस्थ Sulh, समीपज ॥ (आ) R

— उपस्थायुक Kāth — जुष ifc BṛP 2.7.25 Madhus

— नक्षत्र ॥ (अन्ती) — सरिन् RV — अभिमुख ॥ (ई);

rarely आ) (ifc) — आभू RV 1.51.9 — उपनामुक

ṢBṛ — उपपुत्र Sāy — उपायु TS 1.1.1.1, ṢBṛ

1, Kāty Śe — (paid of time) अवलब्ध Pāṇ 5.2.13, Vāyul.

approaching adj उपगामिन् Kathās, उपग पृ

Āp, अभ्यागामिन् Kāṇ, अभिगच्छत्, आगम पृ (आ)

AV 6.81.2, 19.35.3, आगामिन् Nir पृ गम्यादि),

गन्तव्य Āryabh 2.11.9, गन्तु RV, etc, गम्य पृ genit,
Gol, (for sexual intercourse) आगमवत् MBh 1.30.25—

उपयायिन् R, अभिप्रयायिन् TS, अभिया पृ, अभि-
यायिन् (with acc or पृ) — उपसर्पिन् MBh, Mn—

उपक्रमण पृ (ई), आक्रमण VS 25.3.6 — अभिवर्तिन्

Hariv, अभीवृत्त RV 1.35.4 (Sāy) — उपयत् —

समीप Kāṇ, VarBhS, etc, समीपस्थ Śulb, समीपज पृ (आ) R

— उपस्था, युक्त Kāṇ — जुष पृ BhP 2.7.25 Madhus

— नक्षत् पृ (अन्ती) — सरिन् RV — अभिमुख पृ (ई),

rarely आ) (पृ) — आशू RV 1.51.9 — उपनामुक्त

ŚBr — उपपुत् Sāy — उपायु TS 1.1.1.1, ŚBr

1, Kāty Śē — (paid of time) अवस्थ वि. 5.2.13, Vāyul.

approaching any one with your

willingness आगमिष्ठ (acc.)

TBe approaching for imploring

the help of अभिपन्ना L approaching

for sexual intercourse आगमवत्

MBh 1 3025 approaching

Respectfully उपसद् AV, VS 30.

9 approaching sexually उपसिन्

Katyāve approaching a woman
 sexually at the fit time (i.e.
 after her courses) अस्तुगामिन्
 पुत्रं कुरुते

R, BhP the signs of approaching
 death (a topic treated of in
 certain Purāṇa) Cat.
 समीपमरणचिह्नम्

one who approaches उपार्थिनम् ⁱⁿ Katyā 35

आयन् ^m (Sāy) RV 8.32.14. one who
approaches another's wife or wives

परदारपरिग्रहः (R), परदारभुज् (macker)

परदारिन् (R) m one who approaches

another's wives परदारपरिग्रहः (R)

परदारभुज् (macker), परदारिन् (R) m

one who approaches for anything

एतु m one who approaches to

help अभ्युपपत् m Car one who

approaches a woman of the

Same caste सर्वणिपायिन म्फु MW.

causing to approach ओह म्फु RV 4.10.1.

One who will not approach

अनागमिष्यत् म्फु AV. striking

down anyone that approaches

(Indra) जह्नुमि म्फु RV 6.22.2
 HHHH

causing to approach ओह म् RV 4.10.1.

MBh, R

approaching n उपगमनम्, अभ्युपगमः, अभ्यागमः
h, etc, आगमनम् (क्त्वा Kathās) KātyŚr, MBh,
c, गमनम् (with acc or gen [R 1.3.22] or प्रति or a local
loc. or क्त्वा) KātyŚr, MBh, etc, अनुगमः, अनुगमनम्,
भिगमः (ग अनुशतिकादि), समभ्युपगमनम् MW —
पसरणम् Megh, समभिसरणम् MW — उपसर्पः
MBh 3.2.513, अभिसर्पणम् — अभिक्रमः, अभिक्रमणम्
ant, etc, आक्रमः VS 15.9, Śr 14, क्रमणम् (dat)
3.1.14 — अभियानम् L — आचरणम् RV
(as an enemy) अभ्याचारः AV 10.3.2
48.3, आचरितम् Pārly — आयनम् RV, VS, AV,
(as of darkness) अभ्ययः KātyŚr
समभ्युपेयम् Rhat Sch, — आपतनम् — समासादनम्
असदः Pat, — प्रतीति RV — मेडु m RV (Śāy) — अभिपित्तम् RV

causing to approach उग्रेह म्फ RV 4.10.1.

MBh, R

approaching n उपगमनम्, अभ्युपगमः, अभ्यागमः

Paṇh, etc, आगमनम् (ifc f. डाष्टे Kathās) KātyŚr, MBh,

etc, गमनम् (with acc or gen [R 1.3.22] or प्रति or a local

adv or ifc) KātyŚr, MBh, etc, अनुगमः, अनुगमनम्,

अभिगमः (q अनुशक्तिकारि), समभ्युपगमनम् MW —

उपसरणम् Megh, समभिसरणम् MW — उपसर्पः

MBh 3. 2513, अभिसर्पणम् ^२ — अभिक्रमः, अभिक्रमणम्

Yant, etc, आक्रमः VS 15.9, ŚBr 14, क्रमणम् (dat)।

वि. 3.1.14 — अभियानम् ^२ — आचरणम् RV

1. 48.3, आचरितम् ^(as an enemy) ^{अभ्याचारः AV 10.3.2} ^{ParYy} — आयनम् RV, VS, AV,

समायुपेयम् Rhat Sch, ^(as of darkness) ^{अभयः KātyŚr} — आपतनम् — समासादनम्

Pat, ^{आसदः} — प्रतीति f RV — मेषु m RV (Sāy) — अभिपित्वम् R.

Suman

~~Kap the act of criminally~~

~~approaching the wife of सूर्यभिगमनम्~~

~~(comp) Gaut the approaching~~

~~an Aryan woman sexually~~

आर्यगमः पुर्वज 2.294 approaching

~~another~~ परोपसर्गणम् Bhām

~~approaching another's wife or wives~~

परदारगमनम्, परदाराभिगमनम्,

परदाराभिमर्शः, परदारोपसेवनम्,

- रदरोपसेवा W — परकलत्राभिगमनम्

W t approaching another's

Remov

परदारभिमनम्, परदाराभिगमनम्,
परदाराभिर्गन्तः, परदारोपसेवनम्, परदारोपसेव
W approaching anything क्रममम् (dat)

Rān 3+14 approaching (as an enemy)

अभ्याचारः AV 10.3.2 - (as of darkness)

अभ्ययः Kātyā - ^{affr} either in a friendly

or hostile manner अभ्येषणम्

Sāy. on RV 7.19.8, 1.9.1 approaching
अभ्यगम BHP

for protection अभ्यः W, approaching

the gods यामन् n RV, AV, TS

approaching in order to assist

अभ्युपपत्ति to the approaching into
any condition उपसंपत्ति to Pan.

6.2.56 approaching near to संवेशः

TS, Be ^{*} approaching of clouds ^{*} मेघागमः

Rājat approaching of misfortune

व्यसनोदयः Pāṇcat approaching
 उपसदनम् MBh 1,

respectfully उपसादनम् BhP - उपगमः

asa. softly उपसर्पणम् Sutr, Vikr, Kap

BhP, approaching to a teacher

(to learn any science or art)

उपसदनम् (gen or loc) MBh 3.

17169 approaching with a prayer

a. with Gayatri verses गायत्रीयामन् mf (क्री) in ApŚr

उपयाचनम् R, approaching (a woman)

So as to approach (i.e. for approaching) 34
अभिप्रयायन् ind Kāty Śr.

at the right time अनुगमनम्

A p s e approaching (a work)

criminally a. the wife of

उपसदनम् Gaut indication of
सुयभिगमनम् (camp) Gaut

~~Something approaching पूर्वसम्~~

AV (said of time) approaching

अवष्टब्ध mfn Pāṇ 5. 2. 13, Vayu P

thrice approaching the altar (at

dawn, noon, and sunset) शुदायः

RV 4. 37. 3.

approbation ⁿ १४/ अनुमति f, अनुमतम्,

प्रसादः W

१४ मतम् L, सम्मति f, Āivār, Prab,

mit — प्रसादः W.

२४ गुणानुरागः L.

a calling out in approbation

(part of the sacrificial ceremony)

अभिगर्ः VS, Kātyār to address

with approbation अभिगृ, अभिगृणाते

the sound of ^{approbation} approbation नदन् m

MW a term of ^{a.} approbation स्वास्ति ind.

appropriate ^{vb.} ~~is~~ प्रतिग्रह-₂ प्रतिग्रहणीति,

प्रतिगृहीति RV, etc. — स्वीकृ, स्वीकरोति,

स्वीकृते SO_2 , etc. — समातम्ब, समातम्बे.

Mit (u. l.) - - - ह हाम ह इत्यति, इत्यति

Kathās, संह संहरति, संहरते Mm, MBh, etc ~~the~~

1. आत्मन्व आत्मन्वते — आवृज्

आवृत्ति $RV, \delta Br, BhP$ - संयुज संयुज (rarely) $BhP, P, RV, \delta Br, up$ - उपयम् २

उपयच्छति, उपयच्छते - उपयुज्

उपयुक्ते (Pāṇ. 1.3.64) (also rarely p)

RV. 1.165.5, MZA, Mn 8.40 — ~~75~~ ~~80~~ ~~A~~

~~$2\bar{A}, \underline{C} + \bar{A} \underline{C} = \bar{A} \underline{C}$~~ $\underline{C} \underline{2}, \underline{C} \underline{1}, \underline{C} \underline{5}$

cl 8, 5 Br, Br Ar 40, Mn 7.10, etc

दृ ८ । दूरति (Shatup 22.36 - - - - -)

८ । (Shat 22.6) दायति RV, etc -

निमृज्, निमृष्टे, निमृजते RV - - - पक्षीकृ

near - - - पर्यादा, पर्यादते MBh - - -

लभ् ८ । (Shatup 23.6) लभते (with

अवकाशम्) - - - वृज् Bṛh १ - - - संवृज्

संवृद्धे (चचेल्य १) RV, ऽBṛ, Up

- - - संह्, संह्रति, संह्रते Mn, MBh,

etc - - - स्पृश् ८ ६ (Shatup 28.

(28) स्पृशति (m.c. also स्पृशते)

MBh 4.135.

to appropriate & in a legitimate

way ३ ह cl १ हते (less correctly

हते) (Shatap 22.2) S Br. Gr. S. S, etc.

to appropriate to one's self ३

संघय Nom संघयति (with आत्माने),

१५ आधा, आधते — उपादा, उपादते

MBh, Bh P, Mālav, etc. whose function

function is to appropriate ३ कारणकर्त्तृ

verb Hull.

Suffering one's self to be appropriated.
(Said of Indra) स्नग्ज. mfn.

to cause anyone to appropriate स्नीनु
Caus. स्नीकारयति Rājat.

to wish to appropriate हृ desid जिहीषति,
जिहीषति AV, etc — स्नग्ज desid स्नक्विषते ŚBr.

अहोभ्रिओ नृजिह्वी Mn, MBh, etc, At
प्रयुक्त Pañcat,

उपयुक्त Kathās, Rājat, Prabh, etc,

अशङ्क R, Kathās उपयोगिन्,

युक्तकर्मि Bhpr —

the desire to make appropriate सम्प्रियुषा Samk.

सम f (आ) (गु पचादि) MBh ,

R, etc — पत्रिक f (ई) w लक्ष्य

प्रस्तावसदृश f (ई) mit

— अजमान L — स्थानिन् A's'sr —

स्वगुण Sis. ^a appropriate act आश्रयः

^{a.} appropriate for one's self आत्मनीन् f (आ)

(Pan 5.1.9, 6.4.169) Prabh, Bhatt

^a appropriate place for anything

अवसरः (gen) Kathās an appropriate ^{a.}

metaphor युक्तरूपकम् Kāvyād as

appropriate ^{a. at} यथाश्रय Bear 8.15

having an appropriate name

Kir Sch, यथावर्णनात् Kāv, etc.

यथावर्णनात्मिक Kāv etc possessions
the desire to make appropriate सम्पत्प्राप्तये Sāmk.

appropriateness n सङ्गति Kathā

Sarvad Sarvad, सङ्गतिक (ifc) Sarvad.

appropriating ^{adj} (e.g. taxes) हारिन्.

amfn Bharti, Rājat.

appropriated adj ~~उपात्त~~ — प्रतिनिर्जित

MBh - स्वीकृत Kāre, Pur, etc.

to be appropriated ~~इत्येव~~ Mn, Pañcat,

हार्य ŚBr, etc. — आदेय (प. ल. for आयेय)

ग्रहण

~~संराध्य~~ BhP — स्पृश्य Rājat

स्वीकरणीय W, ~~स्वीकार्य~~ Rājat. suffering

on the way appropriating everything

सर्वर on MSB appropriating all

शुभ प्रग्रहण mfn MBh appropriating

~~(Taxes) शुल्क मfn भारत, राशि~~

appropriating to one's self स्ववृज्

mfu RV.

one who appropriates to himself an
Agrahāra conferred upon Brāhmins ३॥३॥१॥१॥ २,

parts of the body to tutelary deities

- ~~न्यायः RTL 205, etc self appropriation~~

अनुक्ति + RV One who appropriates
to himself what has been spoken by
or written

Others वागपहारक म्रुण Mn, yājñ. ~~and~~
~~(wishing to appropriate तिष्ठि म्रुण (with acc) Suparn~~
~~who appropriates to himself what~~

20.2 (जिहोरिषु), MBh, Hariv 14248, Rajat 6.106.

has been written by others वागपहारक

appropriate knowledge प्राप्तिपरिमित्,

~~R. Kām, Sair~~
~~one who appropriates to himself an Agrahāra~~
~~conferred upon Brahmins आयहारिक मन्त्र~~

appropriating स्वीकरणम् Nir, Yājñ, Rājat,

appropriating to one's self उपादानम्

MBh, Mn, etc.

whose function is to appropriate (i.e. appropriating) स्वीकरण-

~~appropriateness~~ कर्म मन्त्र कूल.
~~सङ्गति~~ f Kathās, Sarvad,

~~सङ्गति~~ (if) Sarvad

appropriation उपयमः (Pāṇ 3.3.63)

स्वीकारः BhP, Rājat, स्वीकृतिः

H. Paris.

mental appropriation of various
parts of the body to tutelary deities यासः RTL 205, etc
self-a. स्ववृत्ति f RV.

the not being approvable असाम्यनुत्तर 5
Varthas.

approvalⁿ ~~अभ्यनुज्ञा~~ (if f आ)

Ragh 2.69, Nyāyad, ~~अभ्यनुज्ञा~~ ^{ज्ञा} अभ्यनुज्ञानम्

Common Nyāyad — सम्मतम्

MW, ~~सम्मतम्~~ f Aśvś 2, Prabh, Mit-
अभ्यनुमोदनम् Jatakam - गूर्ति f RV 1.56.2, 8 ff. - जोषः
RV 1.120.1 जोषणम् (if) W.
in rhet & an objection under
(Rhet.)

The form of approval सन्निव्याक्षेपः

Kāvyād 2.145, 146 ^{a.} with the approval

f संविदितम् MBh, R, Mālaru -

f सम्मते Varuna's approval (a
kind of sacrificial rite)

वरुणसवः TBr, SBr

to express approval अनुमोदकः अनुमोदयति
21 अभ्यनुमोदनम् Jatakam

approve ^{v6} / अभ्यनुज्ञा MBh, etc. — अनुसम्मन्

MBh, ~~अनुमन्~~, ~~सम्मन्~~ # सम्मन्यते (ep.

also सम्मन्यति वृ.) — अभ्यनुमुद् caus MBh 1.4447,

Inscr — ~~उपग्रह~~, उपगृह्णाति MBh 12.6977, ~~उपग्रह~~

ग्रह cl 9 गृह्णाति, गृह्णाति, गृह्णीति MBh

1.6299, R. 2, Mricch 9.18, Kād, BhP 1.2.12,

Kāthās, ~~प्रतिग्रह~~ प्रतिग्रह, प्रतिगृह्णाति, प्रतिगृह्णीति

MBh, R — प्रतिज्ञा, प्रतिजानाति, प्रतिजानीति

RV, AV, MBh — संविद् # संवेत्ति,

संवेत्ते (acc) MBh, R —

to approve (anything) सह cl 1

सहते (Ved. and ep. also सहति and

to be approved इष pass इष्यते - शंस pass
इष्यते RV, etc - अभ्युपे pass अभ्युपेयते Sarvad.

exceptionally साहति, Sarvad —

to approve (of) अभ्युपे अभ्युपेयते acc

— आदा आदते (cp. also rarely P,

Ved. generally A but also P) MBh

5.7324, R, Mālar. to approve

one's self दिश pass देदिश्यते AV,

VS to wholly approve of समनुज्ञा,

समनुजानाति, समनुजानीते (acc)

MBh, Mālar. (acc)

मन् with बहु or राशि with कुशलम् Hit Br, Śaikhāṣe
२ समनुज्ञा समनुजानीते १-२-२ समनुज्ञा समनुजानीते

(acc) प्रकीर्त, प्रकीर्तयति Mn,

Yājñ, MBh, etc — अभिनन्द —

प्रशंस्, प्रशंसति, प्रशंसते MBh, Kāṣ,

etc.

२४ अनुसर्वण् ~~Divyāṣa~~ — आगुर्

अभिगुर RV

आगुरते RV 3.52.2, AV 5.20.4, TBz

उपाव् — उपावति RV, AV 1.16.2, SBz 3

कुशन्ते मेन ~~AitBz, Śākhā~~ — शा

ल १ जानति, जानीते VS 18.5१ f, AV १.

5.19, SBz 1, 11, 14 — प्रतिनु, प्रतिनौति

Pat — प्रातिपूज्, प्रातिपूजयति Mn, MBh,

etc, ^{अभिपूज} — प्रतिमन् ~~Caṃs~~ प्रतिमानयति MBh,

R, etc — रैच् ~~Caṃs~~ रोचयति, रोचयते

संरुच् ~~Caṃs~~ संरोचयति MBh, R, Hariv, अभिर् ^{Caṃs P. A} MBh, etc

Mn, MBh, etc, — शंस् ल 1 शंसति

Var Bz S — अद्धा, अद्ध्याति, अद्धते

Kathās — ~~संरुच्यैव~~ संश्लेषयति MBh,

R, Hariv. — संवर्णं, संवर्णयति MBh,

Saddh P, ^{अनुसंवर्णं} ~~divyār~~ ^{divyā} — समर्थ, समर्थयते

(rarely समर्थयति) R —

~~to approve (वृ)~~ ~~II अमिरुच्यैव~~ ~~P A~~

~~MBh, etc~~ ~~अमिपूज~~ ~~अमिगृ~~

~~अमिगृणाति~~ ~~आयनुमुद~~ ~~दिव्य~~

~~MBh 1.4447, inser~~

~~II अमिगृ R~~ ~~जुष~~ ~~दिव्य~~

A (acc) SBh 3, MBh 14.1289,

Bhag 3.26.

approved ajj / अन्यनुज्ञात Mn 2² —

अनुमत २

अवयुजित वि. 7.2.23 Kāś —

1. इक्षित Jātakam — उपधाशुचि

mit — प्रत्यभिहित Māh — मत

(Yājñ, Kāś, Kām) — संविदित Māh,
Hariv —

R, Mālar — समाहित Āpast, Hariv
मत Yājñ, Kāś, Kām, अनुमत, Samant

~~not approved अनुमत not~~
~~approved of अमत approved (by)~~

सम्मत (gen or comp) MBh, Kar,
 etc. approved by all disputants.

सर्ववादिसम्मत MW approved by
ancient sages पुराणद्वय Var

approved^{a.} by law स्मृतिसम्मत

MW approved^{a.} by the good

साधुसम्मत R approved^{a.} by the

learned शिष्यसम्मत Mn 3.39

— शिष्यादिष्व MBh approved

by the Veda वेदद्वय MBh -

^{a.}
approved by the Veda or Vedic

ritual वेददृष्ट MBh approved of;

~~अनुमते~~ Pāṇ. 7.2.23 Kāś

^{a.}
generally approved आविसंवादि

^{a.}
Mārk P highly approved

^{not a. अनुमत not a. अमत}
सुसम्मत MBh of approved a.

virtue उपधाशुचि Mit.

2I प्रकीर्तित yājñ, Pāṇc — प्रशंसित

MBh — शस्त MBh, Kār, etc —

दृष्ट Mn, Sāmkhyak — अभिपूजित

Mn 6.58, etc —

2II अभिप्रेत Nir, etc — गूर् (Pāṇ)

8.2.61) RV 1.167.1, 4.19.8. — चरु

RV, VS 35.17, TS 3, TB 3.1.1.9,

Sāṃhitā Śr 1.5.9 — मनोनीत W —

आदित Bh P — संवर्णित Lalit.

approved by everybody विश्वगूत

विश्वगूत RV. approved (of) अभिगूत

RV 10.162.15, TS

to be approved सव्य Savyad —

एषितव्य Comm on Nyāyam —

मन्तव्य Mit (V.1.1 अनुमन्तव्य) —

भाव्य Yājñ, Kāv. — भाव्य Yājñ,

Kāv.

to be approved by kings, राजकुला-

नुमन्तव्य Inscr to be approved

without reflection जेवयितव्य Nir

5.21. having approved of अभिग्रा

(Ved. ^{ind} RV 2.37.3. having approved

usages सदाचारवत् Mn, Pwr

to be approved I इव् Pass इष्यते

A शंस Pass शस्यते RV, etc अभ्युपे

Pass अभ्युपेयते सर्व्व

approving n समभ्युपगमनम् Rkrāt Sch.

approximate ^{adj} / I II उपगत Vop, L —

उपर RV — उपाक. ६ (आ) RV 1.142:

7, 3.4.6, 10, 110.6 —

approximate (as a number)

अरुण्ड mf (आ) n Sūryas.

approximate result (as the gross
area of a triangle etc) अरुण्ड.

फलम्.

approximation ⁿ I II सानिकर्षणम् Bhp,

५ सानिकर्षः Nir, गुह S, MBh, etc

— उपगतः R, Megh, Ragh, Sarvad.

I II समुपस्था W, समुपस्थानम् W —

उपाति ६ RV.

approximated ^{adj} / I II समुपास्थित mf (आ)

५ MBh, Hariv, R etc.

apportenance ⁿ ~~1~~ उपस्कर; उपस्करम

MBh, Sūtra, Mn, etc — उपकल्प: Bhp.

without apportenance व्युपस्कर

mfn MBh.

— ८ —

being an Apron आप्र. मफ़

Razuke .

to be worn in an apron नीविभार्य

मफ़ AV .

Apsaras ⁿ देवगणिका L - स्वर्वेश्या Rājāt

- दिव्यस्त्री Var, Kathās, दिव्याङ्गना Das,
 * दिव्यनारी R, Kathās - सुरस्त्री तु Vikr,
 Var Bhr, Kathās, Bh P, * सुरयुवती तु
 Kāṣ, Var Bhr, सुरविलासिनी MW,
 सुरयोषित तु Kathās, Vās,
 Bh P, * स्वर्गवधू, सुवर्गवधू तु L, स्वर्गस्त्री,
 सुवर्गस्त्री Rājāt * सुराङ्गना Nal, Kāṣ,
 Kathās, etc, * सुरसुन्दरी Bhag, Kāṣ,
 सुरकापिनी Kum, सुरपांसुता Vcar, सुरप्रिया Bh P, सुरवरमणिता Bh P,
 Kathās, * सुरलोकसुन्दरी Vikr, सुरवधू तु
 Ragh, Kathās

1 * अमरवधू H car - गन्धर्वपत्नी AV 2:2.
 5 - जम्बुमती, जम्बूमती W - त्रिदशवधू
तु W, त्रिदशवनिता Megh, त्रिदशाङ्गना
 Bhaktām 15 - द्युयोषित तु, द्युस्त्री,

ध्रुवधू. ५ Kathās — नाकनारी Kathās,
 नाकवनिता L, ५५ नाकाधिनायिका. ५ pl.
 Naish — निर्जरपण्ययोषित् ५ Vcar —
 नित्तिभ्यं पांसुला Vcar — रतिमदा L —
 रतेमदा L — विबुधस्त्री. Śāk — सुरवदा
 L — सुरवामिनी Kchār, सुमदात्मजा,
 सुमदा L — सुरप्रासुला Vcar, सुरप्रिया
 Bkār — सुरवरवनिता Bkār — सुरवेजसिनी
 Nkār, स्पर्शानन्दा L — स्वर्गविधू ५,
 स्वर्गिस्त्री L — स्वर्योषित् ५ Balar,
 स्वर्श्या Rājat, —
 स्वर्वधू ५ H Paris, ५५ स्वःसुन्दरी Balar,
 स्वःस्त्री R — हेमदन्ता Harir.

attended by a number of
 Apsarases साप्सरोगण मूफ़ MW —
 unlike an Apsaras अनप्सरस ५.

apsis of the swiftest motion (of a planet) शोघोच्चम् Sūryas, Sch

being in the apsis (a planet)

तुङ्गिः ~~कर्म~~ मन्त्र gyot (Astron)

equation of the apsis मन्दफलम्

Sūryas, the equation of the apsis

मन्दफलम् a planet's apsis

तुङ्गिः Var Be: 1, 7, 10, 21, 1,

Laghu: 9, 20, 44 तुङ्गिः मन्त्र Var Be

7, 1, ^{and} 6 the process for

determining the apsis of a planet.

Course मन्दकर्मन् or suryas
relating to the higher apsis^a of
a planet's course मान्द म्फ

suryas (or Astron.) situated
in the upper^a apsis मन्द म्फ (उ
or वो) or Ganit the upper^a
apsis (according to some) of a
planet's anomalous motion

the upper^a of a planet's course मान्द म्फ (आ) or Suryas
मान्द म्फ (आ) or Suryas, the upper
apsis^a of the course of a planet

मन्दोच्चः suryas — मन्दोच्चम Ganit

apt adj ^(in the sense of proper) ~~111~~ अत (आ) RV, VS 17. 82,

* अतप्रजात RV.

~~211~~ ^(in the sense of fit) आस Mn, R, Ragh, etc — एकधुर,

एकधुरावह, एकधुरीण Pān 4.4.79,

Naish.

not apt अनास Mn 8.294.

apt to fall पानुक, पतनशील विष्

~~32154~~

aptitudeⁿ आसि L.

aptly ^{adv} सुष्ठु ^{adv} RV, etc.

1275 [#]

pot - holder, the sign Aquarius

कुम्भधारः the sign of the zodiac

Aquarius. 1 I कुम्भः jyot, VarBds,

etc the sign Aquarius कुम्भराशि

m the sign Aquarius 1 II

घटः VarBds - घटिन् m Horas

- द्विपदराशि m

aquatic adj जलभू W — जलोज्ज्वल M३h,

Subst — औदक ङ (ई) L वृत्त्यु, Mn, M३h,

Subst, etc — नीरजाल M३h — उदज —

अम्बुचर — अम्बुज — आम्भसिक — इराचर

L — कज — वारिचर, वारिचरः M३h,

R, Kathās — वारुण ङ (ई) M३h, kav,

etc — वार्य L — सिन्धुज W — सैन्धव

ङ (ई) Buddh.

an aquatic animal I जलचरः R. 1.44.33,

Pañcat, Var Bṛs, Laghuḥ जलजः Gaṇt, R,

Suśr — ज जन्तु म Hit 1.7.32

— जलचारिन् म MBh, R 3, Var Bṛs,

Brahma P. — जलेचरः MBh. 1.3

R (ज च र)

II स्रप्चरः Mm 7.72 — जलरवहः

Var Bṛs 10.7 — जलोद्भवः Laghuḥ

9.15 — लोयचरः MBh, Hariv, Märh P.

पातुकाः ५, जलहस्तिन् — वारिचर

मभन वारिचरः MBh, R, ^K Athās —

वारुण (with भूत) न — वारुणः

MBh 13.4.42 — समूहोद्भवः ५ —

सलिल चरः Var Brs — सलिलजः Var Brs

an aquatic bird जलरवगः Var Brs 3-8

आति १ RV 10.95.9, VS 24.34, S Br 11.

आती 7S 5 — पङ्ककौरः १-आरा

an aquatic flower जलपुष्पम् १

— जलरुहकुसुमम् Var Yogany 7.7

an aquatic plant — खमूलि, खमूलिका,

खमूली १ — कव्वटम् (= जलपिप्पली)

any aquatic animal नीरचरः,

Bhām any aquatic herb उदक-

आकम् w. any aquatic weed

कवटः १ any large aquatic ^{animal} ~~quint~~

यायसू MBh, Kāv, et any aquatic ^{animal} ~~quint~~

जलौकत् मं MBh 13. 2650, Hariv
1215, BhP 14, जलेश्वरः MBh 103, R
(ifef ज्ञा) aquatic bird ज्ञां-

पक्षिन् मं Kathās coming from
aquatic plants सोदकज म्भन

Susr. containing wild beasts and
animals living in holes and
aquatic animals मृगगतीश्वर

म्भन Mn 7. 72 a kind of aqu
atic animal शिशुकः MBh —

कुलीकय JS 5. 13. 1, VS 24. 21. 35

— नाकः VS, JS — उदः VS

24. 37 a kind of aquatic bird

कोनालकः कोनालि म्सूर

कोतीलः Np२ — कोशकालिन्

ॐ कोशकाली Np२ गेभण्डीरः

— पाकहंसः Car — मनु ॐ

VS, etc मनुक R a kind of aqua-

tic monster वारिवारणः Vcar

a kind of aquatic plant

कियाम्बु n RV 10.16.13, = कियाम्बू —

शैवम् L a particular aquatic

animal पुलीकयः Maitr५ —

साकुचि ॐ साकुची Bh५२ a parti-

cular aquatic animal with

a human head मनुष्यप्रिरस ॐ —

— past a particular aquatic bird,

सरः प्रियः Hariv, (p. l) सुप्रिय

— सलिलकुक्कुटः BHP.

a particular aquatic bird मृणाल

कण्ठः Car a sort of aquatic plant

तिमिरः Var Brs 4:11 a species of

aquatic animal. मृदुरः Aprst.

(= मकर Comm) a species of aquatic

bird पुष्कर शायिका swan lord of

aquatic animals यादसां नाथः ८,

यादसाम् प्रभुः ३३ Rajat, यादसाम्पतिः

३३ ८.

aqueduct 1 I जलवाहिनी W-यन्त्रमार्गः

Prab.

4

1283

aqueous नारिक मू (ई) म L .

0 - -

to acquiesce in प्रतिग्रह, प्रतिगृह्णाति
 प्रतिगृहीते M.Bh, R. to be acquiesced
in अभ्युन्मोदनीय mn Cal.

1285

2

Aquila agallocha अनार्यकम्

— 0 —

Arab लाजिक Inscr.

Arabian - आरबः, आरबः (ई) Jain.

Arabian jasmine श्वेत्पञ्चनः L, श्वेत्पञ्चनी

L - मल्ला L - प्रिया L - नेपाली -

त्रिपुटा L - नारीषा

Arabian nights (Translated
into Sanskrit by Jagad-
Bandhu) आरब्ययामिनी

1289

arabicus कौबरी L.

an arable land 1 I हरेयम्

MW — रजसु न RV (२)

growing on arable land

फिर कथ म्ग Kath.

having the Āraṇyakas ~~सारायक~~

in MW : together with

Āraṇyakas ~~सारायकम्~~ Indst

4

1292

belonging to the village Ārāt

अरिक्त मफु L

8 Acaetris long. अफरानि म

Mash (३).

ar biter 1 II प्रवर्तक: W — मन्तु an

RV (also as f) — मयदि: AV

5.1.8.

— — —

arbitrary 1I तुल्यिक Comm. on Pāṇ,

kuṇ, etc.

arbitrary power स्वप्रभुता Pāṇcat

arbitrarily स्वप्रभुतया

arbitrariness याथाकाम्यम् (śāś,

śāś) याथाकामि (śāś)

arboreous 1I अर्द्ध-मृ (३) ॥ Mn, MBh,

etc.

—o—

arbowe 1I कुअः, म३ह, ए८, कुअम् L,

कुअकुटीरेः. Mālatim, ५३८ - निकुअः म३ह,

kāṣ, etc, निकुअम् L - पर्णशाखा R, Ragh, Rād.

1II ग३रः L - झाटः L - दन्तः Sis 4.40

- निमुल्म् ५३८ - बहुमानुषसंकीर्णम् ५३८

- मञ्जुल्म् L (also मञ्जुलः) - मालकः

Sinhās - वल्लुरम् L

to be like an arbowe पर्णलाय

Nom. पर्णलायते Naish.

an arbour formed of creeping

plants. कुड्डुकः L, कुट्टुकः (३)

an arbour formed of reeds

वेलसगृहम् Sak arbour of
creepers कलागृहम् (३६ ३०)

Paik, kāṣ, Kathas, कलाभवनम्,
कलावलयः, कलावलयम् (३६) Sak —
कलावलयः Kathas.

#

1299

-the plant *Arbus precatorius*

~~~~~

flight L (X)

—o—

arc (in geom) 1I चाप, चापम् Sūryas

2 ६, 6.11 — धनुम् n (m.g. अर्धचर्दि)

— मण्डलभागः ज्योतः

1II (geom.) धनुर्वृत्तः W

(in astron.) the arc between the pole of any place and the zenith

(सूत्रः Sūryas (१) (astron)

an arc for ascertaining the sun's altitude and zenith-

distance धनुम् n (m.g. अर्धचर्दि)

(astron) the arc of the

equator which corresponds to a

given arc of the ecliptic (उत्तः),

(उत्तम) (if θ of 3π) Sūryas, Var Br S

(*) the arc of the equator

which corresponds to a given

point of the ecliptic (उत्तः),

(उत्तम) (if θ of 3π) Sūryas, Var Br S

(*) a constant arc उत्तः

Sūryas (*) the cord of an

arc उत्तः Sūryas a

geometrical arc उत्तः Sūryas

(*) the part of an arc
defining its sine होमन

Sūryas (*) the second half
of the arc described by the
sun and cut by the meridian

गुणोत्तरम् Sak (*) the sine
of an arc of a circle of
position contained between the
sun and the prime vertical

गणकम् (*) Siddhāntas the
10th arc of 30° in a circle

~~4~~

1303

मृगः (१) the 3rd arc of 30° in
~~~~~

a circle त्रिंशोऽंशः सूर्यास,
~~~~~

Var, Par, मिथुनः (१)

— 0 —

arch 1 I लोरणम् (१ अर्धचन्द्रि) MBh, etc

(१० १ अ) (१)

the arch of the eyebrow गुमण्डलम्

BHP an arch - rogue लुप्तदण्डकः

Meicah City - arch पुरलोरणम्

MW furnished with doors

surmounted by ornamental

arches कपटलोरणवत् R a

Kind of ornament on an arch

वारणः MBh 4.1326 a mechanical

arch (fitted with contrivances to
move it) यन्त्रोत्तरांशम् A a wooden

arch surmounting a door frame

उत्तरांशम् L an arched eye-

brow भूतल furnished with

arched doorways सतोरोत्तरांशम् (आ)

m MBh having arched brows

नलम्भम् mfn Vikr 4.28 a

woman with arched eye-brows

आञ्जलिम् f

archaistic adj II आर्चि (ई) मर्याद,

R, etc — आर्चिस (ई) Sarvad

G. II.

the ~~is~~ being archaistic

आर्चिसत्वम् W.

archer । I धनुर्धारिन् (R) धनुर्भूत (Ragh)

m ————— धनुर्ग्रहः R, धनुर्धरः Mn,
MBh, R, etc धनुर्ग्रहः MBh, धनुर्ग्रहिन्

m sak ————— धनुष्मत् mfn MBh,

R, etc ————— धानुष्कः MBh, धानुष्कः^{ता}

Bhartṛ 1.13.

। II अस्त्रिन् m Bhp, Śis 18.71 —

इषुयन्विन् m ण्ङि इषुधरः —

इषुभूत mfn AV, Bhatt —

इषवासः — काण्डवत् mfn Pān

5.2.111 काण्डीर mfn (Pān 5.2.110,

Yop 7.32³³) — क्षिपकः ५

2

1308

क्षिपणु म RV 4.58.6 — भार्गव.
 म्भ (ई) ^२ — महावीरः ८ —
 शरसलः MW — शरवाणि म
 (Only ८) — शरसनधरः Mudr
 — शर्यहन् म RV — शरिन्
 म sis.

the archer (in the Zodiac)

शरः Var. B. best-archer सर्वधन्वि
 म ८ an excellent archer परमे.

शरः MB. the first attitude
of an archer योगवापः ८.

furnished with strong archers दु-
 धन्विन् म्भ R 5.72.13;

a good archer । I द॒ढधन्वन् m
MBh 1.6995 - - - श्रीघ्रवेदिन्
m, MW.

III लघुहस्तः w 6

a great archer महेश्वास्तः MBh,
R महेश्वास्तम MBh — महाधनुर्ध-
रः (Maître Up) महाधनुष्मत् m

(MBh) a skilful archer सु-
प्रयुक्तसारः, सुप्रयोगविशारदः MW.

arching (as the brows समुन्नतम्

Sāh — समुन्नयनम् Dāsar.

arched adj समुन्नत Var Bds, Rāi- —

सञ्चित

archery n II धनुर्विद्या Vet. - चापः

निगमः Bālar - — बाणभ्यासः,

बाणारि मं १.

II धनुर्योग्यः Bālar — धनुष्मता

Bhartr. 1. 13.

archery exercise ग्राह्यः Gal

an archery-treatise धनुर्वेदः

MBh, Hariv, etc exercise in archery

उपासतम् MBh an instructor in

archery चापाचार्यः Bālar 2. 37

practising archery खुरली Bālar

4. 16. 47. protecting the hand in
archery हस्तं द्यः

skilled in archery इषत्यमभु

V 520.22 the science of archery

धनुर्वेदः MBh, Hariv. etc —

धनुर्वेदः Dhananj skilled in
archery धन्वासह मभु RV 1.127-3

(धन्वासाह) teacher of archery (Siva)

धन्वाचार्यः (Siva) MBh.

13/2 ²

the archetype of a house
personified as a deity 1I

वासुदेवः Varṇas, वासुदेवः (४).

— 0 —

architect 1I स्थपति m MBh, R etc —

सूत्रकर्तृक m R — सूत्रधार: MBh,

VarBdS, सूत्रधार: L — सूत्रधृक् m

Sāh.

1.11 चेश: RV 1.92.5.7.34.11 —

मेतु m RV 4.6.2.

the architect and artificer
of gods विद्यकृत् m MBh, R,

MārkP architect of the

gods कर्तु m L architect

of the universe विश्वसूत्रधृक्

m Pañcar — विष्णुकार, m Pañcar

divine architect देववर्धकि m L

an expert architect सुकर्मन् m

RV, VS, Nir a good architect

सुकर्मन् m RV, VS, Nir

architecture 1 I वास्तुविद्या MBh,

VarBrS — वास्तुज्ञानम् — Var BrS

— वास्तुकर्मन् — m R, Var BrS —

स्थापत्यम् R, BhP.

relating to architecture

वास्तुविद्या — मर्मज्ञ प्रश्रयनादि

science of architecture one
of the 4 Upa-vedas स्थापत्यवेदः

IW 184 a technical term
in architecture अंतरितम्

(X) Versed in architecture

वास्तु विद्याकुशल मनु Car :

a chief keeper of archives

महाक्षपटलिक: Bālar a keeper

of archives आक्षपटलिक: a

Village archivist ग्रामाक्षपटलिक:

Hear 7.23

— o —

born under the star Arcturus

जाति म पान 4.3.34.

— 0 —

Ardea argala : मककः L (१) .

the bird called Ardea argala

गलेगण्डः (१) .

— 0 —

±

1319

the bird *Ardea garzina* ~~stata~~:

W (18)

Ardea jaculator कालिका: L (v.l.

कालिका) (♂).

a species of heron (Ardea

jaculator) कालिका: L (v.l. कालिका)

(♀).

— e —

Ardea nivea 1 I बकः (वक) Mn, MBh,

etc (४) — दाम्भिकः L — (crane)

मृषाध्यानिन्, मृषाध्यायिन् m L —

दीर्घकण्ठकः L, दीर्घकन्धरा — दीर्घजङ्घः

L — द्वादः_४ L — लापसः L — शुक्ल-

वायसः L .

1 II ककः L — व्दारबलिभुज् m —

निशेतः L — निश्चलाङ्गः L — लाभरसः

L — लोभसेविन् m L — बन्धुरः

(only L) — भट्टारकः L — निशेखिन्

m L .

the crane *Ardea nivea*

गृहबालीप्रियः L - गृहबलिभुज्

Megh 24 - चन्द्रविहंगमः L -

जायानुजीविन् म L .

Ardea sibirica 1 I सारसः (विष्टे f आ) मम;

मम, etc (१) — लक्ष्मणः Apast —

पुष्करारव्यः L, पुष्कराहः car, पुष्कराह्यः

L — दीर्घजानुकः L — नीलकण्ठः L —

कामिन् म L — मैथुनिन् म L —

रसिकः L — कामिवल्लभः L — काकुवाच

म L — रक्तमस्तकः

1 II कुरङ्कः, कुरङ्कुरः L — पुष्करः

Panc — लक्ष्मणः L — श्येनारव्यः L

— (see Ardea sibirica)

The bird Ardea sibirica गोवर्धः

Ardea virgo ककतः Npr (?) —

ककतः L. (?) .

— 0 —

ardent adj 1. सोच त (आ) RV, etc —

मन्युमन् RV, etc — संरम्भः (life त
आ) Kāv, Rājāt.

1I गल्द RV 8.1.20.

2I उष्ण त (आ rarely ई) RV 10.4.

2, AV 6.68.1.8.9.17, Sīṣṣ, Chllp,

Suṣṣ, Mn, etc.

ardent (as an embrace)

निर्भर त (आ) Kāv, etc ardent

desire for (नुब्धता, नुब्धत्वम्)

(loc) Rājāt, Kothas — ज्ञाशा

Tānd Br, Mālatim - ardent

love तन्मयः Vet - प्रेमादि त mw

ardent spirits पौरुषः, चरित्रतम

L ardent with passion मण्ड त

(अ) var Br's 68.92, इ R2, Vikr,

Ragh, etc \ M Bh, R, etc " having

an ardent desire सौत्कण्ड्य त (अ)

Rajat one whose passion has

become ardent विगाढमन्मथ Ragh.

ardently 1 उष्णम् R.

1 अद्वयम्

ardently affectionate स्वयंग्राह प्रणय

Maicch ardently loving for

प्रभू तोल्क: kāyād 3.118 ardently

wishing to destroy the world

संहारवेगवत् MBh.

—o—

Audisia humilis (9) atque L. (4)

— o —

o

~~2~~

1330

the plant *Ardisia humilis*

दलहः, दलहः ~~दलहः~~ 6 L. (8)

— 6 —

Ardisia solanacea ध्वाङ्ग. वल्ली L. (१.)

- इति लपल्लवः W (१) - ध्वाङ्ग. नासा,

ध्वाङ्ग. नासिका L. (१) - ध्वाङ्ग. तुण्डा,

ध्वाङ्ग. तुण्डा, ध्वाङ्ग. तुण्डफलः L. (१)

ardour 1I जोत्साहः Kathās - लेजस् न
(often pl.) AV, etc - मन्यु न RV,
etc, मन्यु ष्ट L.

1II अविष्या RV 2.38.3 - ऐधम्
RV 1.166.1 - गविष्टि ष्ट RV --
रभस् न RV - रयः ऽिऽ, BHP --
संहर्षः MBh, R, etc.

ardour of battle गविष्टि ष्ट RV

ardour of troops जोत्साहः R.

2I उत्तापः Hit, Bālar - उष्मन्
न AV 6.18.3, VS, ऽिऽ, Kātyā, BHP,
MBh, Mn, Sūtra, etc.

211 अभिशोकः AV 1.25.3 - उधः-

L - धृजः RV 1.133.6.6.15.5.

10.37.10, धृजि m - धृजि m

RV 2.33.6.6.37.16.38, AV 7.3.1,

SBE 3.

with ardour ओषम् AV.

— 0 —

arduous adj 1I सुकर Br, Mn, MBh, etc

— अत्युकर MBh 8.99, etc.

most arduous सुदुकर MBh,

Bear, BhP very arduous

सुदुकर Mn, Sūryas.

area I भूमि $\pm$ śulbas — केशरः (केश-

रम् L) Rāty śr 18. 5. 4, sch — अजिरम्

R, etc.

I II अङ्गनम् (अङ्ग १. ५) — सप्तकोष्ठ-

मिति $\pm$ col.

any horizontal area (as a roof
of a house etc) पृष्ठक्षेत्रः Ragh,

Megh, Bharta, etc. area for

fighting युद्धक्षेत्रम् MBh, R, etc

area of a ^{figure} ~~fighter~~ युद्धक्षेत्रम् (if

of 311 or 2) अन्यथा

distinct area (of a triangle etc)

सुक्षेत्रम् the precise area

(of a triangle etc) सुक्षेत्रम् .

areca काशूकार: W (?) .

the areca creeper उल्लापूगम् L

an areca nut cracker उद्वेगकरी

L the areca or Betel-nut

palm अकोट: L (?) a kind

of areca plant growing on the

ground भूपूग: L a young

areca tree पूगघोत: BHP

areca faufel कपीटन: the

fruit of the areca palm उद्वेगम्

areca catechu १॥ क्रमु म L,

क्रमुकः shad v Br 4.4, Susr, Bhp

(३) — रागवत् म L — वल्कतरु

म L the areca catechu called

betel-nut tree पूगः (उद्वेगम्)

Var, Rāve, Susr, कटकिवृक्ष, उद्वे,

उद्वेगम् भाव L the areca

Catechu (producing a nut

Chewed with betel-leaf.) पूगी

the nut of areca catechu, called
betel-nut tree पूगम the areca
- nut ^{II} / पूगीफलम् Subh.

1 II इलि ठ W - लाम्बूलम् L -
पिच्छा L - सुगन्धिनिफला L areca-
nut and flowers (presented to
the principal guests at a
marriage festival) पूगपुष्पिका L

the areca-nut (called betel
nut. because eaten with the betel
leaf) उद्देगम् L the areca-

nut tree 1I राजतालः (also ई t
Rāgh) L (R)

1II लृणवृक्षः Npe - दीर्घपादपः L-

वृषपर्वन्- m L an areca-nut

wrapped in a betel-leaf

लाम्बूतव्रीहिकां Kād 5 the betel-

nut tree (areca faufel or

Catechu) क्रमु m L, क्रमुकाः

ShadvBz 4.4, Susr, BHP the

kernel of the areca-nut

केम्बुकम् Npe a kind of

areca-nut palm राजपूगः Bhp

a piece of areca-nut पूगरवण्डः

पूगरवण्डम् Rājat the areca-

palm 1I पूगिलत्ता Kad,

1II वृद्धवल्कः, वृद्धवल्कलः L —

वल्कलसम् L (३) the areca

tree शोभः L (३) areca

triandra मुनिपूगः L (३) —

रामपूगः L (३) — (the plant)

कामिनः, कामिलः L

arena n. I अक्षपाटः L, अक्षवाटः L —

रङ्गः MBh, Kāv, etc, रङ्गभूमि & MBh.

an arena enclosed (for dancing)

रङ्गोत्तरः MBh, Hariv arena for
fighting रणाजिरम् MBh, R, etc

an arena of deer मृगाजिरम्

Bear an arena of public

contest रङ्गङ्गिनम् MBh the

middle of an arena रङ्गमध्यम् MW

a row of arenas रङ्गावलि &

Darmanā.

Argemone mexicana ^{1I} | सृ गालकण्ठकः

(सृ - ?).

argue ७६ अडु ८९ । अडुति L.

arguing 1 II अपोहः, अपोहनम्.

arguing against a thing by
trying to show that nothing
exists from which it could
spring (in Nyāya phil) अनु-

सत्तिसमः, अनुसत्तिसमा arguing
in a circle पक्कम् Pat —

पक्काभयः sarvad 11.27 skillful

in arguing प्रमाणकुशलं msn

Kap — प्रमाणप्रवीण msn Prasannar.

argument 1 I युक्ति ± Kap, Kāv,
Var, etc — उपपत्ति ± sarvad, sāh,

Vedāntas, Naish, Rājat, etc —

साधनम् (i.e. ५ आ) Yājñ, ōāh,

Sarvad — (in logic) वाक्यम्.

I II प्रमाणक (i.e.) kuel — प्रसिद्धि ५

Kathās — भावना Yājñ — वादः sarvad,

Susir — विवादः (exceptionally विवादम्)

Sarvad — सतथकम् (Prob) Kap.

to adduce an argument

सुखर Causs स्फारयति samk, sch

adverse argument दूषणम्

sarvad, gain, kap, schol an

affirmative argument अनुस-

याप्ति ५ another argument

हलन्तरम् Car argument - about

duty धर्मवादः R argument about

law धर्मवादः R argument and

disputation वादविवादः, वादविवादो

in du MW based on argument

युक्तिमत mfn Bhp the being an

argument साधनतम Kull on

Mn 8.56 by means of an

argument युक्तिः connection

with a wrong argument-

अनिष्टप्रसङ्गः converted by

arguments हेतुमत mfn MW

destitute of argument उपपत्ति-

परिहृत mfn Rajat founded

on wrong argument-दुस्तर्कमूल

mfn MW giving up an argument

प्रतिज्ञाहानि. $\pm$ Nyāyas good argument

मुमुक्षु $\pm$ Eat having argument

मतके mfn MW inferential

argument अनुमानोक्ति $\pm$ maintain-

ing of an argument वादसाधनम्

W not sound & argument

अहेतु m Nyāyad not a real

argument अहेतु m Nyāyad

open to argument - हेतुमत mfn

MBh (in phil) the position

of being unfit to carry on

an argument from impossibility

of agreeing about first

principles निगृह्यमानम् refuta-
tion of an argument-नावयस्वपुनम्
in the right argument-उत्तरपक्षः
selection of an unanswerable
argument-यूक्तिः & यूक्तिः W
(in phil) the taking up an
argument पक्षता, पक्षहान् L
wrong argument-दुस्तर्कः BhrP.
← accompanied with arguments
हेतुमत मन् Bhaq, R, Bhāshāp
furnished with arguments युक्तिमत
मन् BhrP a speech accompanied
with arguments हेतुवचनम् R

a statement of argument

हेतुवादः मित्र, R strong in

argument हेतुबलिक म्म सुखि.

argumentative I II युक्तियुक्त ~~A~~ म्म

A.

an argumentative mind

अन्वीक्षिकी R.

argued I II अद्याहृत म्म

to be argued भाव्य म्म Vājñ, Kāv.

being argued भाव्य म्म Vājñ,
Kāv.

Argyrea Speciosa वृद्धदारः, वृद्धदारकः,

वृद्धदार m L — चगलान्तिका L, चगलान्ती

L, sch, चगलान्ती Swin 1. 38. 26 & 39. 2.

46. 4. 39, चगलान्ती L, sch — जीर्णदार

m जीर्णफल्ली L — वृद्धः L — वृषगन्धा,

वृषपत्तिका L — सूक्ष्मपत्ता L — वस्तान्ती L

— नौकरी L — सुपुष्पी, सुपुष्पिका (only L)

— सूक्ष्मपत्ति — वृषगन्धा L — मेणान्ती

L — जुड़ाः L, जुड़ा L, जुड़ाकः L —

क्षतविध्वंसिन m L — आवैगी L.

Argyria argentea I वृद्धारः, वृद्धारकः,

वृद्धारक n L — उगलान्निका L, उगलांघ्री

L, Sch, उगलान्नी Swiss 1.38.26 & 39.

46.4.39, उगलाण्डो L, Sch — वृद्धः L.

II कृष्णगन्धा L — वस्तान्नी L — नौकडी L

— मेषान्नी L — वृषगन्धा, वृषपत्तिका L —

वृषगन्धा L — सुपुषिका (only L) —

सूक्ष्मपत्ता L.

Arhat 11 जिनः Jain, Pañcat 5.1.10 ff,

VarB 45 60, Sarwad — (with

Jainas) सिद्धः — पुरुषोत्तमः — पारगतः

— आप्तः Jain — बोधिदः 4.

11 अधीश्वरः Jain — अरोक्षः Buddha

— केवलिनः m Jain — केवलज्ञानिनः

m Jain — क्षीणाष्टकर्मणः m Jain

— (of Jainas) जिनेशः Kalyāṇam

15, Pañcat 2.6, जिनेश्वरः

Kalyāṇam 1 — देवाधिदेवः Jain

— सर्वज्ञः 4 — सर्वदर्शिनः m 4 —

(of the Jainas) जिनोत्तमः Hyog 4.

91 - जिनदेवः Pañcad 2.6 .

an arhat of the Jainas

त्रिकाविविद् म्फ L belonging to

an arhat आहल म्फ (ई) २

Prab .

— o —

arid I जङ्गल Mn 7.69, Yājñ 1.320,

Suśr, etc — शुष्क mfn (आ) m RV, etc

— रुक्ष mfn (आ) m. ŚBr, etc — जङ्गल

mfn L.

II पिण्डिर mfn L.

aridity I रुक्षता (Kār, etc), रुक्षत्वम्

(Śamk) — सैद्यम् Yājñ, Suśr —

अनुदकम् (metri cause for अनुदक)

R 1.20.16 — शुष्कता, शुष्कत्वम् Pañcar,

Kār — प्रशोषः Suśr.

any arid region जङ्गलपथः an

arid soil containing salt रोषण:

(only L) made of arid wood

जाङ्गल mfn Susr 1.3, Heat 1.5.375.

to be arid ओरव cl 1 ओरवति.

Aries and Taurus आर्यराशि म (१).

the head of the Aries or the first
of the 28 Nakshatras आश्विनी

Jyot, Sūryas, VarBṛs, आश्विनी

the sign Aries क्रियः VarBṛs

1. 3. 10. 17, Garit, Horās -

अजः — अजः VarBṛs 5.5 =

अजः the sign of the Zodiac

Aries or the first are of 30

in a circle अजः Sūryas, Var,

BṛP.

arise

।I उत्था , उत्तिष्ठति , उत्तिष्ठते — उद् ,

उद्भवति MBh , Kathās , Mariv , Rājat , etc

— उदे , उदेति — — उत्पद् , उत्पद्यते —

उदञ्च् , उदञ्चति (Ved) and उदञ्चति

Bālar , Sāh — उदीर , उदीर्ते , PAV , RV —

प्रादुस् (ज्योत् अस् ज भू) — समुद् , समुद्भवति

Kāu — समुत्पद् , समुत्पद्यते (ep also

समुत्पद्यति) MBh , Kāu , etc — उज्जृम्भ

उज्जृम्भते Prab , Naish , Dhūrtas —

निष्पद् , निष्पद्यते Mn , MBh , etc —

प्रसू mostly प्रसूयते rarely प्रसूयति

Mn , MBh , etc — सम्पद् , सम्पद्यते

(in some forms also P.) MBh , R —

आरुह्, आरोहति Kathās, Kum, etc

विजृम्भ्, विजृम्भते MBh, R — विजन्,

विजायते AV, etc — सम्भू, सम्भवति,

सम्भवते AV, ŚBr, MBh, etc..

। II अभिवृत् R, etc — उत्प्लु, उत्प्लवते

(rarely उत्प्लवति) R, Kathās —

निर्मा, निर्माति Mn, Kāv, Pur —

परिसम्भू (only 3 pl pl pl परिसम्भवतुः)

AV — प्रथ् cl । प्रथते (śhātup 19.3) .

(rarely A प्रथति) Kir, Rājāt —

प्रवृत्, प्रवर्तते (also also प्रवर्तति) VS, Br,

MBh, etc — प्रार्, प्रेरयति RV 1.39.5, etc,

— प्रेर , प्रेर AV, RV, TS, ŚBh —

भू cl । (Śhātup 1) भवति rarely भवते

RV, etc — लस् cl । (Śhātup 17.64),

लसति ~~only~~ Kāhās — विभू, विभवति

RV, TS, Mund Up — विलस्, विलसति

Śis — विवृध्, विवर्धति MBh — व्युत्पद्य्,

व्युत्पद्यते Śis 10.23 — समभिजन्,

समभिजायते R 21 — सम्प्रतिपद्य्, सम्प्रतिपद्यते

MW समुजृम्भ्, समुजृम्भते Prabh, Seh

— समुत्पत्, समुत्पतति MBh —

समुपजन्, समुपजायते Kāh —

समुपस्था, समुपातिष्यति, समुपातिष्यते Śak

— संप्रवृत् — सम्प्रवर्तते MBh, Kāv, etc

— सिध् cl 4 (Shātip 26.83) सिध्यति
(य also सिध्यते) Bh P.

to arise (as a battle) संसज्ज

Pass संसज्यते, संसज्जेते MBh.

to arise from II उदि, उदेति RV,

AV, ŚBr, Ragh, etc — उदे, उदेति

RV 6.5.1, AV, ŚBr, ChUp — प्रभू,

प्रभवति (rarely प्रभवति (abl) ŚBr,

etc, प्रभु — संजन्, संजायते (abl)

Mn, MBh, etc — संवृत्, संवर्तते

RV, etc.

। II इ cl 2 रुति &। अयाति, अयते RV,

Ch Up — ईर् cl 2 ईर् RV —

उदाजन् AV 5.31.3 — निसु, निस्रवते

(abl) Cān — कृत् cl । वर्तते (rarely)

वर्तते) (abl) Bhp — सम्प्रजन्,

सम्प्रजायते (abl) R, Pañcat — स्या

cl । तिष्ठते (abl or gen) RV, Ch Up

— सु cl । (śhātup 22.42) सुवति

(ep and mc. also सुवते (abl))

to arise in कृत् cl । वर्तते (rarely)

वर्तते) loc Bhp.

arising I I * समुद्भूते f Sāh —

उत्पत्ति f Suśr, MBh, Yājñ, etc —

उज्जृम्भणम् Bālar.

I II आगमनम् (ifc f आ Kathās) R 4.9.

29 — आरुढम् — उत्थेतम् AV 3.15.4

— उत्पातः Mit — (as a sound)

उदकः RV 1.113.18 — परिस्पन्दः MBh,

Kāu, etc.

the act of arising भू f Pān 1.

4.31 arising from भावः ifc f आ -

— योनित्वम् (ifc) Suśr, sarva

arising of consequences फलोद्भूतः

Mm, Yājñ, R, etc arising from

results फलोदयः मन्त्र, यज्ञ, R, etc

to follow in arising अनुजन् cl

4 अनुजायते one from whom

all things arise विश्वसम्भवम्

Mariv — विश्वभवम् Bhp

The state of the soul when

actions arise औदयिक (with

भाव) सम्भवः sarvad.

arising adj II उत्थ (generally ife)

MBh, Ragh, Caurep, etc — उत्थ L

५ — भू ई० — प्रभवत् म० (अन्ती) ॥

— आरोहण श्र० (ई) ॥ Mārka P —

उद्दिष्ट MBh, Maru, Mārka P, Var Br S,
etc.

III उदास्ये RV 1.187.10. AV 4.7.3,

arising before पूर्वोत्पत्ति Kaps

arising in one's self स्वोत्पत्ति

Ch Up, Sch arising from

जन्य Śis, Bhāshāp, Tarkas,

etc arising from acts कर्तृहेतु

arising from destiny अदृष्टवत्

arising from separation

विरहज Sāk , विरहजानित MW

arising from this स्तब्ज arising

from the wind and from the

tile वातपित्तक Sāring S arising

slowly मन्दजात Suśr.

arisen adj. I उत्थित , अभ्युदित — प्रोद्भूत

Harin , Kāre , Maru P — समुद्भूत

MBh , R , Pur — उत्पन्न R , Mn ,

Kathās , etc — समुत्पन्न Mn , MBh ,

etc — उपस्थित Aśvagr , MBh , Mn

Yājñ , etc — समुपस्थित f (आ)

Marin — निष्पन्न R, Var —

सम्प्रजात Prab — संजात MBh,

Kāṇ, etc — जात RV, etc.

I II उच्यते MBh, Kathās, Mn, Mit, etc

— उदात्त Prab — निर्मात MBh,

Kāṇ, etc — प्रतिसंजात R — प्रवृत्त

VS, etc — विभूत — विरुद्ध Aṅgast,

Bh P — व्युत्पन्न — सम्प्रजात MW

— सम्प्रवृत्त Bh P.

arisen and passing away

again i.e. having no further

consequences उत्पन्न प्रवृत्ति

उत्पन्न प्रद्वंसिन् T Prāt, Comm
arisen before पूर्वोत्पन्न arisen

from सम्भूत Up, Mni. MBh, etc

— प्ररुढ (Comp) Hariv, R, Śak,

Bh P — समुद्भवः (ife) — सम्भवः

(ife) arisen from love स्मरभू

Śringār arisen from sleep

सुप्तोत्पद्यत Kāv, Kathās as

arisen यद्योद्भूत MW just arisen

जातमात्र f (अ) Pañcat, Śas,

Vāyu P merely arisen जातमात्र

f (अ) Pañcat, Śas, Vāyu P

one over whom (while sleeping)

the sun has arisen अभ्युदित

Mn 2.221, Comm on TS recently

arisen सद्योभव Ragh the state

of lying as a sleep while The

Sun has arisen अभ्युदित शायिता

MBh 13.5093 suddenly arisen

स्फुरित Kathās, Sarvad

being about to arise उत्प्लु.

to cause to arise समुत्पद् Caus

समुत्पादयति MBh, R, Pwr to cause

to arise सम्पद Caus सम्पादयति

(rarely सम्पादयते) MBh, Kāv, etc

etc.

to cause to arise । II विभू

Caus विभावयति Sāṅkh Br,

MBh, etc Causing to arise

उत्थानम् MBh Caused to arise

विभावित anfn

Aristolochia Indica विषापट्ट (only L),

अर्कमूला — सुनन्दा L.

a kind of birth-wort (Aristolochia Indica) अर्कपत्रा, अर्कमूला L.

arithmetic । I अङ्कविद्या — पाटी Bṛjag —

व्यक्तगणितम् । W, 176 n 3.

। II गणतां W — परिपारि & Col.

arithmetical राशिकत mn Col.

arithmetical computation परिकर्मन्

n W arithmetical operation

परिकर्मन् n W arithmetical

progression अनुपातः a kind of

arithmetical calculation पिण्डपद्म

got the total amount of all

the members of an arithmetical

progression मितित्वनः Aryabh 2.21.

arithmetician । I गणकः MBh 2.206,

← 15.417 — गणितिकः LLL —

गणनापति m Buddh, L.

I II कृतयः L, गणक.

Skillful arithmetician पिण्डिकः

(only L).

Arm n I वाहु m and (L) f Rv, etc -
 मुजा Praeand - मुज (ये इ आ) MBh,
 Kāv, etc - दोम् n (m only Rb. 1. 3).
 दोषन्.

II उपनवानः Naigh - उपगोशु m Naigh
 - इमः AV 10. 10. 2 SBh, Tāndy Br
 इमन् m Bhatt - अपिलाल 12: Kaus
 - गमास्ति m Rv, SBh 4. 1. 1. 9 - दण्डः
 दोरदण्ड, बाहुदण्ड - दोषा L -
 पवेषः (only L) - लवः L - पगहः
 (ये इ आ) L - बाहुः L, बाहु (also गो f
 Uv 1. 28) - बाहुवः (Pār 7. 1. 39,
 Vārtt 1, Pat) बाहु (also m SBh) -
 बाहुक ये इ आ नलाः W - गरिगन् Rv 3.
 36.7 - गरवाहनः Pañcad - मुष्मः L -

वः (only L) - वाहः W - हरणः L.

arm against arm बाहावाहावि Vop,

(बाहुवाहावि) arm born बाहुजः L -

बाहुसम्भवः L the arm in general

दोषन् = AV, Ait Br, ŚBr, Rājāt,

Pāṇ 6.1.63 the arm of a river

नदी वक्रान्, नदी वक्रः L the arm

of a stream वक्रान् śvet up

an arm of the Ganges of heaven

नीलिनी MBh, kāv, Pur, etc

the arm of the gods' देवबाहु =

Hariv an arm (lithe as a)

creeper बाहुलता Rājāt

arm of sacrifice यतबाहु =

BHP arm to arm बाहुबाहुनि
 sis 18.12 - गुजागुजाि Narsk. ~~m~~
a bad arm अपवाहुयः L
being in the arm दोषय म्फु
 RV, AV belonging to the arm
 दोषय RV, AV beyond the arm
 पराबाहु म्फु शर (as subst.)
a bone in the arm वंश्य -
 शारवस्त्रि न L. a creeper like
arm बाहुजता done with the
arm बाहुमय म्फु (ई) न
encircling arm बाहुबन्धनम्
 (ये फुडुजा) Kalid, बाहुपाशः
Ratnâr fallen from the
arm बाहुच्युत म्फु RV, TS

the forepart of the arm अरररः RV
hanging on the arm देवनिशि
 AV 6.9.2 having an arm
without a hand अतो म्
 MBh 3.1270, Suse 'having (strong)
arm' अररर म् VP having (strong)
arm (said of Indra) अररर
 म् AV (improperly applied to)
an arm रररः (य f 371) Kāth,
 Ep. S. S., MBh, etc. a long
arm गुजदुः (Gīt), गुजदुः
 (L) गुजयोर f Ragh — दैदुः
 Kāv (according to Sch) a long
arm नदुः Prah the lower

Arm (from the elbow to the wrist)

अङ्गुली म Var Br S made with

the arm अङ्गुली म (रि) म W

the middle of the arm दोनदयन

W one's own arm इववाहु म

a part of the arm लोहितारिण

Susr, Bhpr the part of the body

where the upper arm is connect-
-ed with the shoulder अङ्गुली म

Susr placed on the arm

दोनदय म W the place where

a part of the arm is joined to

the body लोहितारिण Susr,

Bhpr to put anything under

the arm अङ्गुली म Susr

power of arm बाहुबलम् Mn, MBh,
 etc strength of arm बाहुबलम् Mn,
 MBh, etc - बाहुजस्य न RV 8.82.2
strong in arm बाहुजस्य न
 RV 8.20.6, etc - बाहुबलिन
 म्यन ऽभ, MBh - बाहुबलः
Kathās the upper end of the arm
 भुजांसिदेशः Bear the upper
part of the arm भुजांसिदेशः L.

arm ~~breaks~~ - bow बाहुचापः L.

arm-breaker बाहुभेदिनः म L.

arm-creeper भुजालता Megh, Ratnān
 - भुजालता ऽसि. - दोलातिका.

Arm - Cross बाहुस्वारितकः, बाहुस्वारितकम्
MBh, Nilak.

Arm - fence बाहुत्राणम् L.

Arm - fetter बाहुबन्धनम् (ये f 371)

Kalid, बाहुपाशः Ratnān.

arm - fight बाहुयुद्धम् MBh, Kathās

- बाहुविग्रहः Ragh.

arm - giver बाहुदा MBh.

Arm - guard तलवारणम् Kūr 14.29

- तलत्रं MBh 3.4, Hariv. 13373 ;

तलत्राणम् MBh 3.7.

arm - head (shoulder) ~~मुजाशिरसम्~~ मुजाशिरसम्
(Kād.) मुजाशिरसम् न (L), L

arm leaf (hand) मुजदलः

मुजादलः L.

arm - ornament (armlet)

बाहुभूषणम्, बाहुभूषा L.

arm - root (armpit, बाहुमूलम् Nir -

उज्जमूलम् MBh, मुजामूलम् Sāh.

arm - staff बाहुदण्डः R, Daś - मुजदण्डः

(Gīt) मुजदण्डकः (L) मुजयषि f Ragh

arm - stick द्वादण्डः Kāv.

arm top द्वाः शिखरम् L.

armless उपमुजा म्फि - विबाहु म्फि

MBh.

armlet 15 वलयः, वलयम् (युग्मम्)

MBh, Kāv, etc - बाहुभूषणम्, बाहुभूषा

L.

III परिहारक म्फु L - परिहारकः, परिहारकम्
L.

furnished with armlets सक् 5.2
म्फु Harin Ornamented with
a bracelet and an armlet
करक वलयिन् म्फु Kas on Pān 5.
2.128.

arm pit III उपपक्षः, कक्षपुटः -

रवाण्डकः L - निष्पक्षः 5Br, etc -

पुरञ्जलः L - बाहु मूलम् Nir - मुष्कोरः

L - शिरवरः, शिरवरम् L

the armpit (as the most
concealed part of the human
body) कक्षाः, कक्षा AK 6.127.2,
Susr, Mricch, etc (arm root

ie the armpit दो गूलान् Naish
being in the armpit कदाचित्
L - being in the armpit
(as hair) मीययय न्फु SBr II
being under the armpit
उपकदा न्फु Connected with the
region of the armpits मीययय
न्फु RV 1.117. 22. II the hair
under the armpit कदाचित्
न R. #

II उपकदा गोप Br 1.3.9 -
 कदाचित् L .

painful boils in the armpit
कदा सुखे reaching to the
armpit उपपसदय न्फु SBr

reaching to the armpit उपपक्ष दृष्ट
in SBr the region of the arm-
pits and shoulder-blades
(especially in animals) उपपक्षः

RV 4.40.4, 10.134.7, Lāt
a vein situated at the arm-joint
 लोहिताक्षसंज्ञा (Scil सिरा) Susr
the hair under the armpits
 उपपक्ष^४ m du TBr.

arms 111 क्षिपती du Naigh 2.4,
 Sch; क्षिपस्ती du Naigh 2.4 —
 च्यवानो^१ m du Naigh 2.4 —
 शिक्चयो^२ f du Naigh 2.4.

all sorts of arms (as arrows)

and swords) अस्त्रशस्त्राणि in pl
R 1. 23. 14 the arms (as quick in
the morning मूरिज् f du RV 4.
2. 14 etc, AV 20, 127, 4 the
Arms crossed बाहुस्वस्तिकः,
बाहुस्वस्तिकम् MBh (Nīlak)
as far as the arms reach
बाहोः यत्पान्ता being the
position when the arms are
spread asunder व्यस्तिका-
कृत मधु Mahāvya between
the arms मुञ्जान्तरम्.
bearing arms II शस्त्रधारणम्
Kām, Mark P. ~~शस्त्रधारणम्~~

bearing arms II शायुधभृत म्फु -
 शस्त्रधारिन् म्फु MW - शस्त्रिण
 MBh, Hariv, Kām, etc.

between the arms मुजान्तरम् MBh,
 Kālid, Kathās, मुजान्तरालम्
 Mālav a bone of the arms
 कर्पुः, कर्पुम् (ये f. श्वा or ई)
 सुसि borne in arms कटिस्थ
 म्फु HParis a brother in arms

सहयुधन् म्फु Sis, Bhatt
danger of arms शस्त्रमयम्
 Var Brs expert in arms

शस्त्राकुशल म्फु MW deprived
of arms विवाह म्फु MBh

extending the arms उद्गृह्णन्

SBr, Ragh 1.3, उद्गृह्णन्

Āśu Gr. 4.1.9 fear of arms

शस्त्रमयम् Var Br. 5 furnished

with arms सायुधम् म् (३१) न

MBh 4 arms चतुर्भुज (in

Comp) BhP 4.6 going on the

arms दौष्णम् म् (३) न

Un 2.69, sch having arms

सशस्त्रम् म् Venis -

~~सशस्त्रम्~~ दौष्णम् म् H Paris

having the arms lifted up

उद्गृह्णन् म् TS 5, SBr 5, Katy

Sr, BhP, etc having the

arms raised उद्गृह्णन् म्

अस्त्राणां मयि आसुः ५.१.१ having
arms a yojana long योजनबाहु म
 Mear, Kād having extra-
ordinary arms अतिबाहु म
having handsome arms सुबाहु म
 - सुभुज मयि Ragh having a
hundred arms (a boar)

शतबाहु (?) मयि Tār
having long arms महाभुज मयि
 MBh, R, Ragh, etc having
many arms बहुभुज मयि
having strong arms दोःशालिन
 मयि Kathas = शिशुनाभ = दोज्या.
 Gārit having 12 arms
 द्वादशभुजः MBh having a

thousand arms ।। सहस्रबाहु म्फु

Mantra Br - बाहुसहस्रिन् म्फु

MBh, Hariv, Up - बहुसहस्र गृत् म्

L - सहस्रदोस म्फु Indra's arms

इन्द्रबाहु म् du R 5. 21. 32

in the arms बाहुता RV language

of the arms दोविषादः Māltim

latitude of the arms दोविषादः

Mālatim leaning on the arm

दोषणिक्षिप म्फु AV 6.9. 2

Laying down of arms

शस्त्र-यासः Vike living by

arms शस्त्रजीवि म्फु (ई) ३

living by arms ।। शस्त्रोपजीविन् म्

Hcar - शस्त्रवृत्ति म्फु Mn 12.45

शस्त्रजीविन् म्फु — अयुधाय म्फु
one who has arms on every
side विद्वतोवाह R m्फु Rv

one who has long arms
 वृत्तायत गुंज म्फु R one who
has round arms वृत्तायत गुंज
 म्फु R one who has studied
(the science of) arms.

वृत्तशस्त्र म्फु Bhatt, अयुधाय-
 शस्त्रविद्य one who is Conti-
nually under arms

शस्त्रानृत्य म्फु P.Bh one
whose arms are full
(of wealth) पूज्यगमस्ति म्फु

RV one who teaches the use
of arms युद्धाचार्यः Plu 3.162

one whose arms are powerful

उग्रबाहु म् RV, AV one whose
arms hang down ग्लम्बबाहु

म् MBh, Hariv, BhP, Buddh

- ग्लम्बभुज म् L possessing
strong arms युजशालिन

म् Kathās the practice

of arms शस्त्राभ्यासः L -

~~शस्त्राभ्यासः~~ शस्त्राभ्यासः Var Br S

relating to arms आयुधिक -

आयुधाय म् the science of arms

शस्त्रशास्त्रम् MW - अस्त्रोपनिषद्

f Mear shaking the arms
 शकरी MārkaP skilled in
arms शर-गोशर मरु MW -
 शर-गोविदु सार Mārsh stretching
out the arms बाहु-यसार: Bhp
striking with the arms बाहु-गहरण:

W. taking arms

taking arms !I शर-गोशर
 मरु - शर-गोशर मरु Kām.

!II शर-गोशर: Mear taking up
arms शर-गोशर: L the use of
arms शर-गोशर-गोशर wearing
defensive arms वर-यिन मरु
 Vs the two arms ग-गोशर म
 (or f) du RV 1. 3. 5ff the two

armus वि० १५. सा० म० दु० Naigh 2.4
whose arms confer prosperity
(said of princes) ग० ५ मु० ३०
Mark I with the arms spread
asunder व्यस्तिका Mahāvyy.

← arm

21 शाखा (~~प० ५ ३०~~) (प० ५ ३०, ई)

Sush.

arm वे सज्जीकृ, सज्जीकरोति MBh,
 kāv, etc.

to arm fully संवर्जय Nom
 संवर्जयाति Sush to arm one's self
 नह० cl 4 (Dhātup 26.57) नह्यते
 RV, etc — विमृज्, विमार्ष्टि,
 विमृष्टे RV 7.95.3 to arm one's
self against अप्रति संह A

(acc) TS to arm one'sself with
 संग्रह, संनह^०त AV, etc.

Armingⁿ I सज्जीकरणम् W.

II श्रेयसिहारः L.

Arming for battle संनाहः MBh,
 R, Var Br S.

Armament n सेना RV, etc.

a Complete armament

सर्वसन्नहनम् (L) सर्वसन्नहनार्थकः

(MW) सर्वसन्नाहः W a hostile

armament पृतना RV, etc.

Armed adj ॥ संनद्ध RV; etc -

पिनद्ध MBh, Kāv, etc - सज्जीकृत

Kathās, Bhp, Hit - सज्ज f(आ) L -

उपात्त - शस्त्रा - शस्त्रपाणि - सायुध-

f(आ) MBh - सशस्त्र Venis - सायुधसहाय

Venis.

॥ अभिसंनद्ध MBh 3. 14883 - व्युत्तास्त्र -

खेटम् W - गौदन्त L - दंशित MBh, R3,

Bhp6 - धृतहेति W - परिवर्त्तन Lāty

- शस्त्रांगोदक Kām - संदंशित MBh -

दंशित L.

Armed body बलव्यायः Divyār

Armed for battle संनाह्य L

Armed force सेना RV, etc

Armed force personified

as the wife of Kartikeya सेना

an armed man शस्त्रग्राहिन् m w

armed men who run by the side

of an elephant in battle to protect

its feet पादरक्षाः m pl MBh, Hariv

an armed warrior शस्त्रपाणि m

Hit, Vet ॥ armed with a bow

धृतचाप R, धृतधनुस् m Vām 5.2.67

— शरासनित् MBh, Hariv, MārkrP.

III शाङ्गि f (ई) Bhatt — धनुस् m

L (m. १ उपचर्चादि) धनुःस्वरूप

Nilak armed with a bow

of flowers पुष्पधनुस्, पुष्पधन्वन m

Kāv armed with a lance

शक्तिहीन L armed with a

mace गदाहस्त w.

Armed with a sword II खड्गवत्
MBh 3. 10963 — खड्गसख Mudr.

III शस्त्रिन् MBh, Hariv, Kām, etc.

armed with constancy and
resolution धृतिगृहीत Bhag

armed with Pinaka पिनाकसेनः

AV, Paris armed with the

bow Pinaka पिनाकिन् m

MBh, Hariv, R armed with the

bow) Sāringa शाङ्खियुधः

Hariv armed with the

spear Pinak पिनाकिन् m

MBh, Hariv, R armed with

understanding बुद्धिशस्त्र Sis

armed with the weapon

called Pattisa पाट्टिशिन् MBh

Hariv. axe-armed स्वधिति हेतविकः

L being completely armed

सर्वसन्नाहः L broken-armed

भग्नबाहु Bhp completely armed

परिदंशिते MBh - गतसंयत्त MBh

an elephant armed for war

कल्पितः W five armed

पञ्चभुजाः - पञ्च बाहु in Hariv.

four armed II चतुर्भुजा f (अ)

MBh 3. 16424, R 1, Bhp 4 -

चतुर्बाहु Pañcat 5. 8. $\frac{3}{9}$ -

चतुर्दश Naish 7. 65 fully

armed संवर्गिते W. long-

armed II दीर्घबाहु MBh 3.

2454, R 2.42.18, etc - दीव्य गुडा.

॥ प्रवाहु MBh, also प्रवाहुक VP.

Short armed कस्व बाहु MarkP -

कस्वबाहुक MBh (X) thousand armed

सहस्र बाहु Mantra Br. - सहस्र गुडा

f (अ) Devim thunderbolt

These phrases to
be carried up (X)

Armed वज्रबाहु RV [a soldier

armed with an axe स्वध्यातलोतिवः

L a soldier armed with

a sword असिहेति म L]

- वज्रयुधः Hariv, BHP two armed

द्विबाहु - द्विगुज Heat the two

armed one द्विबाहुकः Hariv

Well armed युक्तलिपित MBh

— सुदंशित MW.

to cause to arm one's self

संनह Caus संनहयति Gr. Dr. S.

Armoor 1I कवचः, कवचम् (len 4.2, Nir

5.25) १. अर्धर्चादि ऽङ् 12.2.२.7,

Kātyāṣṭhī 13.3.10, MBh, R, etc — वारबाणः,

वारबाणम् Ragh, Śiś, etc — तनुत्रम्

MBh 4.1009, Suśr, BṛhP, Tantar,

लनुच्छदः (often if) MBh 3.7.12, Ragh

9.12, लनुत्राणम् MBh 3.6f, R2 —

कच्युक् म् (इ) म् (if f आ) — देहावरणम्

MBh.

1II अल्कः RV — अस्त्रमार्जः L — आमुक्तम्

L, आमुक्ति f L — उरश्छदः R —

कङ्कटः R, Ragh, Venis, कङ्कट्कः L —

कवसः (len 4.2) L — कुक्कुटम् L —

जगरः L = जागर — तन्त्रम् Bhatt

14.94 — प्राणम् MBh 3.120.92 — देशः

• Bhp 1.3 — देशनम् MBh 1.3.8, Devīm

2.27 — देशनम् L — निर्मलः L — पिच्छा

L — बाणवारम् L — भण्डनम् L — माहि

†, माठी L — वक्षच्छदः L — वस्त्रम् L

— वारणः L — संनहम् MBh, R — संनाहः

Aid Bh, etc — सज्ज्या L — हरिप्रियः W

along with armour सर्वान् अङ्गान्

MW an armour-bearer

संनहनिक अङ्गान् W armour for

Cavalry जयनम् L armour

for the arms बाहुप्राणम् L

- बाहुलम् L armour for the body
 लनुवर्मन् m MBh - अरायसी L
armour for the front of body
 नागोदम् L, नागोदरम् L armour
for the hips कटिब्रम् Comm. on
 lln 4.172 armour for the legs
 मङ्गणम् L armour for the shanks
 जङ्घात्राणम् L armour for the
thighs मत्कुणम् L - मङ्गणम् L
armour for the upper arm
 बाहुरक्षा L armour of justice
 धर्मवर्मन् m Bhp. armour of
virtue धर्मकञ्चुकः, धर्मकञ्चुकम्

an armour to protect the
 shoulder अंसत्रयम् RV Bhavānī's
 armour भवानीकवचम् body-fence
 armour कायवल्गुनम् L, cased in
 the armour of good conduct
 चारित्रिकवच म्फु W clad in
 armour 1 I वर्मिन् म्फु (इणी)म्
 AV, etc — वर्मिक. म्फु १ व्रीह्यादि,
 वर्मित म्फु १ तारकादि — काञ्चुकिन्
 म्फु Ap = काञ्चुकिन् a complete
 armour सर्वसन्नाहनम् (L) सर्वसन्नाह-
 नार्थकः (MW), सर्वसन्नाहः W

Covered with armour कवचितम् म्

Lalit, कवचिन् म् AV 11.10.22,

VS 16.35, ŚBh, MBh, R - कृततनुत्राण

म् defensive armour वर्मन्

n (or m Siddh) RV, etc

deprived of armour विवर्मन् म्

MBh deprived of armour and

weapons and chariot विवर्मायुधवाहनः

MBh an elephant's armour

शारि ङि, शारी, सारि L

enveloped (in armour) उपोत

म् Laty 8.5.8, Śāṅkhaśr

furnished with armour सकञ्चुक
 म्भुन L — कञ्चुकित म्भुन १ तारकादि

Pāṇ 5. 2. 36, कञ्चुकिन् म्भुन —
 कङ्कटिन् म्भुन १ प्रेक्षादि Pāṇ 4. 2. 80

good armour सुवर्मेन् न AV

having adamantine armour
 वज्रकङ्कटः L

having armour adj 1I सकञ्च MW

—सर्वमेन् MW —वर्मेवत् MBh —

तनुवत् R 6, तनुजिन् S's 19. 99

having armour and a turban

कञ्चुकोष्णिपिन् R 6. 99. 23 having

divine armour देववर्मन् m VP

having gold armour हिरण्यवर्मन्

m MBh — (said of Siva)

हिरण्यकवच mfn MBh having good

armour सुवर्मन् m MBh having

no armour अवर्मन् mfn AV II.

10.23 — विवर्मन् mfn MBh

having strong armour दृढवर्मन्

m MBh 1 having the body

Clad in armour वर्मिताङ्गः mfn

R iron armour लोहवर्मन् m

* W an iron armour for the
defence of a horse प्रखरः L —

प्रखरः L — प्रखरः Hemae iron
armour for the defence of an
elephant प्रखरः L — प्रखरः Hemae

a multitude of men in armour

वार्मिणम् L — कावचिकम् Pān 4.

2. 41 One whose armour is

destroyed विध्वस्तकावचं mfn R

relating to armour कङ्कटिक-

mfn १ कुमुदादि Pān 4. 2. 80

relating to the putting on of

armour सांनहिक म्फु M Bh

सांनहिक म्फु sis wearing
armour धृतवर्मेन् m M Bh —

वर्महर म्फु Ragh, Kathās wearing
defensive armour वरुथिन् म्फु

VS (a warrior) who has been
deprived of armour and banner
and life विवर्मध्वजजीवितः M Bh.

armoured संवीत म्फु M Bh, kāra, etc.

golden-armoured काच्यनवर्मेन् m

M Bh 5.189.20.

armoured 1 I शस्त्रकारः W — अस्त्रकारः,

असिंकारकः , अस्त्रकारिन् m L .

1II कुठारु m L - भ्रमासक्तः L —

शस्त्रोपजीविन् m R (sch) - शाणाजीवः
L .

2I शस्त्रमार्जः L - असिधावः, असिधावकः

L - विकवच mfn MAh, R .

अश्मोप्य 1I आयुधशास्त्रा kad —

आयुधागारम् mn, MAh, Venus .

1II शस्त्रसंहति f , शस्त्रसमूहः W .

army 1I सेना Rv, etc — सैन्यम् Mkh, R, etc

बलम् (बलः, वृ. अर्ध्यादि) (also pl इ

हु आ) Mn, Mkh, etc — दण्डः Mn 7, Ragh

17.62 — अनीकः, अनीकम्

1II अनीकिनी — उत्थानम् L — कटकः,

कटकम् L — गुल्मिनी (400 गुल्मिनी - (?))

Gol — चक्रम् Mkh (इ हु आ 3.640)

Bhp 1.9, Cam — लङ्गम् Bhp 10.54.15

— ध्वजिनी Mkh, Kav, etc — पक्षः

(इ हु आ 00 ई) L — पलाकिनी Ragh,

Kav — पदानुरागः W — पिण्डः (charely

पिण्डम्) L — पृतन्या Bhp — बलकायः

Divyāṇ — बलचक्रम् Mkh — बलसमूहः

Ratnav -- बलसेना MBh -- भद्रवत्सवम्
 Divyav -- मही RV 3.1.12 7.93.5, etc
 -- वरूथवती Havarav -- वरूथिनी MBh,
 Kāv, etc -- वाहना Sīs 19.33 -- वाहिनी
 AV, MBh, etc -- विदथम् RV -- वृत् पुं
 RV -- व्यूहः MBh 7.187, MBh, etc --
 संग्रामः (संग्रामम् Sīddh) AV -- साधनम्,
 साधनानि न प्र (पुं पुं उर) Havarav,
 Uttarav, Rājat -- सैन्यः MBh, Rājat
 -- रकन्धावारः L.

accompanied by an army सैन्य
MBh, R against the army of
elephants प्रतिदन्त्यनीकम् kir

the Agni of an army सेनाग्निः m

Kau's army cloud अरुणम् MBh

an army compared to dry wood

सेनाकक्षः MBh (an army)

Comprising elephants, chariots,

Cavalry and infantry चतुरङ्गान्

mfn MBh 1.4 f, R 1.3

(an army) comprising (4 parts

viz.) elephants, chariots, cavalry

and infantry चतुरङ्गान् MBh

3.790, R 2.51.7, चतुरङ्गान् AV, Paris

an army consisting of ten
antkins अक्षोहिणी १

an army consisting of 21,870
elephants, 21,870 chariots, 65,610
horse and 109,350 foot अक्षोहिणी

१ (१) army-destroyer सैन्यहन्ता

in Itarive an army in motion

प्रचक्रम् L-(prob) कम्पना an
army in the form of a cloud

पलाभम् MBh army-keeper

चक्रमहणी MBh (sch) 3.641

an army-man सैनिकः MBh, R, etc

the army of a foe परचक्रम् MBh,

Vac an army of celestials

देवानिकम् MBh an army of

men नृसेनम्, नृसेना L the army

of the god of death मृत्युसेना MBh

the army of the Pāṇḍavas पाण्डवाः

नौकम् Bhag an army of war-

chariots रथानौकम् MBh an

army (129 elephants, as many

as car., 2187 horse and 3645

foot) - वमू मङ्ग, R; Ragh, BhP

army - overseer सैन्याधिपति म.,

सैन्याध्यक्ष: W army - protector

सेनारक्ष: L army - station बलस्थिति

f L an army which has lost

its chief अस्थान L an assembled

army सेनासमुदाय: मङ्ग being an

army बलस्थ: - मङ्ग, R being in

an army सेनास्थ: L belonging

to an army मङ्ग, R - सैन्य

मङ्ग मङ्ग, Having - सैनिक मङ्ग

MBh, R, etc the breaking of an
 army सेनाभङ्गः MW the chief
 Commander of an army सेनाधीनपति
 m MBh the chief of an army
 सेनाधिनाथः -- वाहिनीपति MBh, R, B&P
 Collecting an army (said of Indra)
 वृत्तञ्चय म् RV the Commander
 of an army सेनाधिपः VarB&S,
 सेनाधिपति m Jātakaṁ, सेनाध्यक्षः
 Haave Commanding an army
 ससेन म् MW, ससेन्य म् R
 a Company of an army (consisting

Of 3 or 9 elephants, 3 or 9
 Chariots, 9 or 27 horses, 15 or
 45 foot-soldiers) सेनामुखम् मण्डल

a complete army दशानीकिनी - L

(possessing the 4 divisions
 of Chariots, elephants, horse
 and foot) अन्धतन्त्रम् W the
 Component part of an army.

(supposed to consist of four
 divisions: elephants, chariots,
 cavalry and infantry) सेनाङ्गम्

Ragh, Varber's destroyer of the
army of a foe परचक्रसूदनः BHP

a division of an army सेनाङ्गम् -

गुल्मः मन् ७.९, मङ्क, etc an entire
army (comprising elephants,
 Chariots, Cavalry and infantry -

चतुरङ्गः वल्म मङ्क ३.६६०, R, kathās

३.७६, चतुरङ्गसैन्यम् W to the extent
of the army यथानौकम् MW filled

with dust rising from the tramp of
 a marching army संसर्पद्भवजिनीविमर्द-

- विलसद्ध्युत्थिमय म्फु(ई)न kathās
 followed by an army सबलानुग म्फु -

महि, R the front of an army

सेनाग्रम् R the general of an

army सेनापति. m AikBe, etc

going at the front of an army

सेनाग्रगः, सेनाग्रगामिनः. m R going

with an army सेनास्वरः महि, Rajā

a great army महासेना was the

guardian of an army सेनाभिगोमृ-

m kām having a formidable army

भीमसेनः MBh having a great army
 महासेन mfn - RV (sāy) MBh having
a large army दण्डवत् mfn (Pān 5.

2.115, kās) Ragh 13, kām 13.37

having an army of heroes वीरसेनः

Kathās having a strong army

दुहसेनः Pur having his army ready

उद्यतदण्ड Mn 7.102.103 having
many armies भूरिशेणः Bh P

having so strong an army यत्सेन

mfn MBh having which army

यत्सेन mfn - MBh hostile army

अभिन्नसेना तु SV (= AV 3.1.3) AV 5.

20.6 — परानीकम् Malatim Indra's
army इन्द्रसेना RV 10.102.2 the

keeper of an army (a particular

office) सेनागोपः MBh a large

army महाचमू तु MBh the leader

of an army ^{II} सेनानी म RV, etc —

नेतृ म var — सेनाप्रणेतृ म MBh —

सेनावाहः MBh.

1II ध्वजिनीपति (R) ध्वजिनीपातः

(BhP) म — वरुथाधिपः BhP —

वरुथिनीपति म BhP the leader

of an army and the chief of a

village सेनानीग्रामणी m du VS

the leader of an army in motion

कम्पनाधिपति m Rājāt 5.446

the leading of an army सेनाकर्मन्

m MBh living by an army

सेनाजीवः, सेनाजीविन् m MBh

living with an army सेनाजीवः,

सेनाजीविन् m MBh lord of an

army वाहिनीशः MBh the

managing of an army सेनाकर्मन्

m MBh one's own army स्वसेन्यम्

L possessed of an army

(Consisting) of numerous elephants
and horses and foot-soldiers

सम्भूतभूरिगजवाजिपदानि सैन्यम्
kathās possessing a great army

वलशास्त्रिन् m. var possessing

Only one army एकचक्रम् (ओ३)

Bh P proceeding from an army

सैन्यम् m. Bh, Hariv the rear of

an army 1I सेनापृष्ठम् m. Bh —

व्यूहपाष्णि m. Bh, व्यूहपृष्ठम् L.

1II समुदायः L. relating to an

army सैनिकम् m. Bh, R, etc

the reserve of an army समुदायः

L shatterer of armies अनीक-

-विदारणः six limbed i.e. complete

army षडंगिनी - Mn, Kāre, kām

a small army (consisting of

3 elephants, 3 chariots, 9

horses and 15 foot सेना L

Sounding among armies (as a

drum) ग्रामघोषिन् मन् AV 5.

20.9 strong army बलसेना

MBh surrounded by an army

सेनापरिच्छद मfn - Ragh the van
of an army सेनाग्राम R - सेनामुखम्

TBE, SBE Vanquishing armies
सेनजित् मfn vs (victorious) over
armies अतिचम् मfn L victory
over armies पृतनाजयः Pwr Eye,

पृतनाषाहम् RV, पृतनासाहम् गृह
whose armies are unconquered

अयुद्धसेन मfn RV 10.138.5

with an army ससेन मfn MW,

ससैन्य मfn R - सहस्रम् मfn

Bhatt with an army and

17
1426

followers सबलवाहन महुन

पूवर्ज, Sch, सबलानुग महुन M.W.

32

1427

a kind of Aroidea दीर्घतन्वी

L.

—o—

aromatic powder रेचम (only L)

a collection of 5 kind of aromatic

vegetable substances (viz. cloves,

nutmeg, camphor, aloe wood,

and kakkola, q.v. पञ्चसुगन्धकम्

L a kind of aromatic plant

इभोषणा L a kind of aromatic

root वृत्त Hear

9
1429

all around । I वीरवन् RV, etc

- प्रातिदिशात्, Gr. Śr S, Megh etc.

- प्रातिदिशात् Var, Rājat

around । I पारि - सन्तः acc Vop. 5.

7. Pāṇ 2. 3.2 Sch - समन्तात्,

समन्तात्, समन्ततः

arouse 1I उत्था Caus उत्थापयति - संचुद्

Caus संवेदयति MBh, R, BhP - समुत्था

Caus समुत्थापयति R, Jatakam -

बुध Caus बोधयति, बोधयते RV, etc.

1II प्रार, प्रेरयति RV 5.42.14 - मह

cl 1.10 (Dhātup 17.81.35.15)

महति, महयति (ved and cp also महते,

महयते) RV, Bc, Kaus, ChUpp, MBh

- वी. cl 2 (Dhātup 24.39) वेति

RV - संतिज् Caus MBh, Bālar -

सु Caus सावयति Kāth :

able to arouse उत्थापनीय mfu

Maitras,

arousing 1I संचोदनः MBh, Jātakam,

संचोदना — प्रबोधनम् MBh, Hariv —

उद्बोधनम् — बोधः W — बोधनम्

MBh, R, etc.

arouser 1I विबोधनः RV 8.3.22.

1II प्रार्पणः RV.

arousing adj 1I प्रबोधन Rīt, Pañcat —

संदीपन MBh, Uttarar.

1II बोधक f (इका) R — बोधन f (ई)

R, Hariv, Śūśr — सम्बोधन MBh.

aroused adj 1I उत्थापित — प्रबोधित

MBh, kāś, etc, प्रबोधितवत् Śah.

1II उपजात MBh, Daś, etc — संकुचित

MBh — समुपजात MW.

One whose anger is aroused

उपजातकोप, उपजातक्रोध Prob.

to be aroused बोद्धव्य मङ्ग MW.

not to be aroused अबोधनीय

मङ्ग.

arrack अन्नायानि kar :

arrack distilled from any

intoxicating drink मधूलिका L,

मधूलकम् arrack distilled

from the blossoms of the Bassia tree

मधूलिका L, मधूलिकम्

arrange pb 1I विन्यस्, विन्यस्यति (rarely)

विन्यसति) मन्, माञ्छ, etc - संविधा,
संविदधाति, संविद्यते माञ्छ, र, ज्ञश्च -
व्यूह, व्यूहति (cf. also व्यूहते) मन्, माञ्छ,
etc - ग्रय, ग्रन्थ् ८१ १, ग्रन्थाति TS 6,
४, kār 25.8, Bhatti.

1II अनुसंधा - अपिक् TS, माञ्छ, Pञ्छ -
इष्क् P, Ā RV, निष्क् (BRD) - निष्क्,
निष्करोति, निष्कुरुते RV, TS - न्यस्,
न्यस्यति, न्यसति माञ्छ, क्वश्च, etc - बन्ध्
८१ १, बध्नाति (rarely बध्नीते, ८१ 1
बन्धति, बन्धते माञ्छ, ८१ 4 बध्यति (Haring))
माञ्छ, क्वश्च, etc - युज् Caus योजयति
Rvjat - युज् ८१ 7 (Dhātup 29.7)

युनक्ति, युक्ते (cp. also युञ्जति, युञ्जते, Ved

योजति, योजते) RV, etc — विधा, विदधाति

विधत्ते RV, AV, Bṛ, etc — वियत् Caus

वियातयति TS — व्यस्, व्यस्यति — अथ,

अन्य Caus अन्ययति Dhātup 34.31 —

संवृ, संवृणोति, संवृणुते Kathās — संचि,

संचिनोति, संचिनुते SṢ, SṢ, Bṛhat —

सत्कृ, सत्करोति, सत्कुरुते Mn, MBh, R, etc

— संनम्, संनमति, संनमते RV, AV, VS, Bṛ

— संनम् Caus संनामयति AV, SṢ, etc SṢ

— समाधा, समादधाति, समाधत्ते MBh, Hit

— सू Caus सारयति Cl 10 Pañcad.

to arrange in order 1I चि Cl 5

चिनोति, चिनुते AV, VS, TS 5, Kath,

SṢ — समुच्चि, समुच्चिनोति,

समुच्चिनुते Bandh.

1 II समनुग्रह्, समनुग्रह्णाति, समनुग्रह्णीते

MBh to arrange in order with

संज्ञास्, संज्ञास्ति (instr) 75.

2 I परिक्लृप् Caus परिकल्पयति पूर्वज्ञ,

Ragh, Kathās - व्यवस्था Caus व्यवस्थापयति

Das, Sarvad - परिसाध् Caus परिसाधयति

Mn 8. 187 - प्रसाध् Caus प्रसाधयति AV,

Kām, Ragh, Śūdr - उपक्लृप् Caus

उपकल्पयति Bhp, Pañcat, Prab -

उपस्कृ, उपस्कृते - विरच्, विरचयति

(rarely A) Kāv, Kathās, etc - आरच्

Caus - कृप् Caus कल्पयति, कल्पयते

RV, AV, AitB etc - कृप् ९१ 1 कल्पते

Bhatt 14.89 .

2II इरज्य , इरज्यति , इरज्यते (rarely $\bar{A}$)

-- अरज्य $\underline{\text{cl 6 P}}$, अरज्यते , $\underline{\text{cl 4 P. } \bar{A}}$,

$\underline{\text{cl 7 } \bar{A}}$ -- प्रतिकृप् , प्रतिकल्पते $\bar{A}v$ --

प्रतिविधा , प्रतिविदधाति , प्रतिविधेते R

-- प्रमा , प्रमिमीते RV, MBh -- मा

$\underline{\text{cl 2}}$ माति (Mhātup 24.54) $\underline{\text{cl 3}}$.

मिमीते (25.6) $\underline{\text{cl 4}}$ मायते (26.33)

RV -- विधृ $\underline{\text{caus}}$ विधारयति (rarely

विधारयते) MBh -- विमा , विमाति ,

विमिमीते RV -- शम् $\underline{\text{cl 4}}$ शाम्यति .

(rarely शाम्यते and ^{ep.} also शमति , शमते ,

Ved शाम्यति , शिम्यति and $\underline{\text{cl 9}}$ शम्नाति)

VS - संगम Caus संगमयति Pañcar - संकु, संकरोति, संकुसते, संस्कृप् - संकुप् Caus संकल्पयति, संकल्पयते AV - सम्भृ, सम्भरते RV, etc - सूद् Caus or cl 10 सूदयति RV.

to arrange according to sacred

precept संस्कृ, संकुसते Mn, Pañc, etc

to arrange (in various ways) विकृप्

Caus विकल्पयति RV, AV, Pañc one

who knows how to arrange विधानक

मन् Mn.

Arranging 1. I ग्रन्थनम् (िङ्) Pañc 3.1.26

वर्त 15, Pañc (प्र.र. गङ्, गङ्क) vet

1.9, ग्रन्थना

1. II अनुसंधानम् - न्यसनम् Svā - इन्धि

† L - पुरस्कारः W - संहरणम् A past.

(in dram.) accidental arranging of
syllables अक्षरसंहात, अक्षरसंघातं Bhar

arranging a horse's mane केशकल्पना

Maich arranging a monk's dress

(before a journey) चौरकर्मन् ७

Divyâv 8. 40 f arranging into

classes गणकारः W the arranging

of the different kinds of scum

सुग्व्यूहः kâtyâ arranging (of vessels

etc.) सादनम् Sâd, kâtyâ arranging

properly प्रगुणाकरणम् kâtyâ, Sch

arranging the Agni called Sāvitra

सावित्रचयनम्, सावित्रचिति ऋक्ष

arranging the hair of the head

केशकर्मन् in MBh 4.78 arranging

the sacred fire-place अग्निचयः

(Sukb) अग्निचयनम्, अग्निचिति ऋ

अग्निचित्या (Sukb) arranging the

Sacrificial fire-place अग्निचयः

(Sukb) अग्निचयनम्, अग्निचिति ऋ

अग्निचित्या (Sukb) arranging vessels

Jars etc आवापः L a method of

arranging each word of a Vedic

text separately in its original

form without regard to the rules
of Samdhi पदपाठः V Prāt, Sch,

पदकाव्यः Say various modes of
arranging verses in the shape of
mathematical figures चित्रम्

Sarasya 2.16, Kapr 9.8, Sāh.

2I. परिसाधनम् Mn, R.

2II कल्पना Mn 9.116, Yājñ - प्रगुणनम्

mālatim, प्रगुणरचना Daśar - वपनम्

L - संसादनम् kālyāṇ - सम्प्रसाधनम्

Car, Bhpr - स्थापना W. - संदर्भः (क १आ)
kāṇ, Kathās, Sarwad.

the act of arranging रचनम् kāṇ

all - arranging विश्वविधायिन् m

W the arranging of an assembly

श्रीम सभामण्डनम् MW arranging
to one's liking कामक्लृप्ति म Vait

arrangement 1I विन्यासः Pur-संविधानम्
MBh, Kāv, etc, संविधि म MBh, Kāv,
Kāv - संनिवेशः Kāv, Pur, Sāh - व्यूहः R,
Var Bṛh, etc - व्यूहनम् MW - विनिवेशनम्
Āpāra, Sāh. - संविधि ऋ MBh, R, संविधा
R, Ragh - अनुक्रमः - परिपाटि ऋ Var,
Cand, Bhām, Sāh.

1II निवेशः (with स्थाने) ~~Kāv~~ Vāva - योगः
Kāv, Sāh - योजनम्, योजना RV, Kāv, Sāh,
MBh, Sāh - विचयः Nidānas - विदयम्
RV, AV, VS - विधर्मन् म RV, AV - विधृति
ऋ AV, VS, MBh - संव्यूहः BṛhP.

arrangement of a drama नाटक

--प्रपञ्चः W the arrangement of a
sacrificial altar चितिकृतिः ‡

Sulbas 2.80 arrangement of a seat

प्रज्ञप्तिः ‡ Divyāṅga the arrangement
of a sentence वाक्यविन्यासः W

the arrangement of a song गीतक्रमः

W, वर्ण L — वर्णः (वर्णम् गूअर्धचरि)

(रिः ‡ आ) W arrangement of a
stanza in a particular shape

बन्धः kpe arrangement of

forces बलविन्यासः L arrangement

of games क्रीडायागः Mālati

arrangement of musical sounds

बन्धः इति the arrangement
of sentences वाक्यरचना MW

arrangement (of troops) रचना

Panikat arrangement of verses

पादविधानम् arrangement of
words पदरचना Vām an

artificial arrangement of the

words of a verse in a figure

representing a lotus-flower

पद्मबन्धः kpe, पद्मजाति f kare

an artificial arrangement of

Words ग्रन्थ: Nir 1.20, Pān, MBh,

lep, etc broken arrangement

भग्नप्रक्रमम् kpe clearness of

arrangement (as of the parts of

a composition) संदर्भशुद्धि of Git

— (as of the parts of a narrative)

संदर्भशुद्धि of MW Connected

arrangement सम्प्रयोग: W a

different arrangement व्युहान्तर:

MW due arrangement क्रमानुसार:

क्रमान्वय: Orderly arrangement

व्युद्धि of W Orderly arrangement

of the part of a whole व्युह:

• Nyāyas a particular arrangement
of 11 sacrificial posts समवस्त्राविणी

Āpśe (in the Tantra system)

a particular arrangement of
mystical texts over the whole

person व्यापकन्यासः L regular
arrangement व्यवस्थानम् MW

skilled arrangement of speech

वचनरचना Pañcat.

2 I विधानम् Rv, etc -- विरचनम्

(विरचना) Kāv - सम्भरणम् Shadv Br,

kātyā.

2 II क्रियाकारः Divyār - निबन्धनम्

Kum — रचना Māh, kāṣ, etc — समयः

(चिह्न आ) TS, etc.

arrangement against प्रतिविधानम्

R, Pañcat arrangement of sports

क्रियायोगः Mālatim arrangement
of the minor requirements (of a
sacrifice) दुप्रकृति to Lāty 6.9.

1, sch arrangement (of the 3
sacred fires) विहारः (once, in

अथ विहारम्) śrīḥ divine arrange-
ment देवहिति to Māh 13.13965

good arrangement सुविधानम् kam

the ritual arrangements for a

◦ sacrifice संस्तरः (यिष्टे f आ)

(generally यिष्टे) MBh, R separate

arrangement विप्रकृति f, katy Śr

the separate arrangement of the

3 sacred fires वितानः, वितानम्

expresses skillful arrangement

सुविहितप्रयोगता Śak, Introd.

arranger 1I संविधातृ m MBh - विधातृ

m RV, etc - व्यासः MBh, Hariv, Pur.

1II धर्मन् m RV - योजकः - विधर्तृ m

RV, VS, AV - विभक्तं mfn (यिष्टे) Pañcar

- विभागकः Pañcar.

arranger of the Veda वेदव्यासः

MBh, Hariv, etc.

2I वेधस् in MBh, kāv, etc - छातृ
in RV, etc.

the arranger of a great man's
equipages रथकल्पकः MBh

the arranger of a king's equipages

रथकल्पकः MBh the arranger of
a meal दातृ in Mn 3.236

the arranger of the world

जगद्विधि in Pañcar 1.10.48.

2II संग्रहः R, BHP.

One who arranges 1I प्रकल्पयितृ in

इंड ६ — अभिप्री in (or f RV 10.130.5)

RV One who arranges well सुधात्

परि पात्रं चोदते, Kātyāṣṇa.

arranging adj 1II अभिप्रीतिः -

इष्टुकत् (NBD), इष्टुकत् - इष्टुकत् -

युञ्जान Kathās, Bhp.

arranging all around परिचित्

VS arranging the sacrifice

यज्ञनिष्टुकत् RV arranging the

sacrificial fire अग्निचित् ऽष्टे,

etc not arranging the sacrificial

fire अनग्निचित् ऽष्टे.

2I प्रसाधनम् (विष्टुः आ) सुष्टे.

2II विधातुः (विधानी) वात -

विधानक MW - विद्यारय VS - व्यवस्थापक
Hāṣṭy, Ny āyām, Sch - संकृति TS, TBh.

arranged adj 1I संविहित MBh - व्यूढ,

व्यूढ Mn, MBh, etc - संहब्ध Naish -

संदर्भित L - गुम्फित W - सूत्रित -

ग्रथित RV 9.97.18, ऽब्ध 11, MBh,

etc - उपस्कृत - गुम्फित W.

1II इष्कृत RV -- उपसंस्कृत Sūśr

- परिकर्मित Var, Sarvad - योजित

MBh, R - वर्गीकृत MW.

arranged (as a context) हित

१ (आ) RV - (as a race)

हित १ (आ) RV - (as a seat)

प्रज्ञप्त (for caus) Divyâre
 arranged in order of battle
 यूहितां Hariv, Pañcat
 arranged in the form of a
 Chariot-wheel रश्चित् TS,
 ऽB६, etc arranged in the form
 of a triangle प्रउगचित् ऽB६
 as arranged यथाप्रतिज्ञाभिः MBh
 badly arranged दुर्धित RV 1.
 140. 11, दुर्ग्यस्त Mālati 9.41—
 दुष्कृत ऽB६ 8.6.2.18, MBh, etc
 beautifully arranged locks

अलंकानाम् विरचनम् Bālar
 clearly arranged संदर्भशुद्ध MW
 entirely well arranged सर्वसमृद्ध
 ऽङ्ग, ऽङ्ग having the hair,
 nails and beard arranged
 कृतकेशनखश्मश्रु Mn 4.35 & 6.

52 not arranged according to
 the krama - pātha क्रमेतर ३.
 उक्त्यादि not completely
 arranged (as the sacrificial
 altar) असंचित ऽङ्ग 2 One who
 has arranged armour युद्धकङ्कट,

व्यवहकः L one who has
arranged the sacrificial fire

अग्निचित इति, etc one who has
not arranged the sacrificial

fire अनग्निचित इति one whose
ablutions and toilet have

been arranged प्रकृतस्नानमण्डन

is regularly arranged

समूह इति, इति — समुच्चित kar
on वि. 7.2.16, समुच्चितिकृत

Naish ill-arranged दुष्क्रम

well arranged I II सुसंस्कृत-मञ्जु
 — साधुसंस्कृत ङङ्ग — सुधित RV,
 Tङ्ग .

2I परिकल्पित मञ्जु, मञ्जु, कवच, etc-
 व्यक्तापित kum — प्रसाधित Kathas,
 इषङ्ग — प्रकल्पित मञ्जु, कवच, etc
 पकृष्ट F, Kathas — उपकल्पित-
 विहित RV, etc — प्रसिद्ध — kum —
 कृष्ण Aritङ्ग, ङङ्ग, वाङ्मय, etc.

2II आकृत RV 8.10.1 — आरचित
 — उपनिबद्ध Rālar, Uttara

— on Mā, on Rā etc —

उपदेवित पाञ्चक -- उपसंभृत सुख
 -- प्रवित्त कर्था -- रचित कर्था, var,
 BHP -- विंकल्पित -- विरचित -- संगूढ
 W -- समुपवर्णित MBH, R -- समुपवर्णित
 Bhakt.

arranged by the gods देवहित

RV having the nails arranged

कर्तृत्वज्ञान - सुख one who

has arranged a festival

वित्तलासव - कर्था one who

has his body arranged

विरचितवपुस MW well

वपुस 2 I सुवर्तित MBh, १,

एत सुविधान - 1. - सुसम्भृत

MBh. (^{Hit} ~~प्रवर्तित~~ सुसम्भृत

सुवर्तित - सुवर्तितवर्तित Subh.

2 II सुवर्तित MBh.

to be arranged adj 1 I संविधानव्य

MBh, 11 वपुस.

to be arranged in order चित्य

(Pāṇ 3.1.132) AV 10.2.8

to be grammatically arranged

योजनीय Maitrily, Sch.

1II संस्कृतव्य Hariv, Samk, Katyā,
Sch.

2I सम्भृत्य TS, TBh - कल्पनीय
VarBh.5 - कल्प्य (Pāṇ. 3.1.110,
Nop 26.17.18; VarBh.8.

2II उपसमांशके Kauṣ - प्रीतकल्प्य -
MBh.

having arranged प्रतिसमस्य Diryāṇ

to be arranged 1I संविधा Pass.

संविधीयते MBh.

1. गा संस्क Pass संक्रियते Mn, MBh; etc.

to cause to arrange संक्र Caus संक्रियति

MBh — विद्या Caus. तदद्यापयति Mw.

to cause any one to wish to
arrange in order चि. resid.

Caus Bhatt 3. 32 Caused

to be arranged व्यवस्थापित W.

array VI II प्रवर-शत Caus. Asv Gr., etc

to array one's self against
प्रति व्यूह , प्रति व्यूहते (rarely
प्रति व्यूहति) (acc) MBh

arraying n सज्जीकरणम् W. &

arraying an army in columns

दण्ड व्यूहः Mn 7.187. arraying men
together यातयन्तान् मनु RV

arraying (of an army) यागः

MBh a particular mode of
arraying troops in battle

महारुचि (with व्यूह) Kathās.

arrayed adj. सज्जीकृत Kathās
BhP, Hit.

An army arrayed in the
form of a lotus flower पद्मवि:

MBh arrayed in order of
battle निव्यूह Bhp not arrayed,
in one place असंस्थित ~~in~~ Kām,
Hit triple-arrayed त्रयनिक
Ait Br 3.39.2, Pām 4.1.21,
Siddh († ३५१) well arrayed
सुसमाहित ~~in~~ R.

array ५ II अंशु म — त्रयनिकः, त्रयनिकम्
त्रयना Pañcat — व्यूहः f W.

any circular array of troops

व्यूहः MBh I.2754, 7.1471

— array (of an army) व्यूहनम्

MW array of letters उपक्षर-न्यासः,

उपक्षरविन्यासः Viker array of syllables

उपक्षरविन्यासः Viker array of troops,

बलविन्यासः L an array of troops
in the form of a boar वराहः

Mn 7. 187 an array of war-
chariots रथानीकम् MBh

the breaking of an array

व्यूहभङ्गः, व्यूहभेदः W the best
form of military array व्यूहराजः

MBh a body of forces in
array सैनिकः MBh, R, etc

IIA circular array of troops गण्डलम्

(rarely गण्डलः १ उपध्वजिह्व, and

f ई g गौरादि) MBh, Kām.

III गति f Pur — मउलानल

drawing out an army in
opposite battle array गति युद्धः

MBh drawn out in array

Against गति युद्ध drawn up
in martial array सैनिक MBh,

R, etc to draw up in array

(as troops) विनिविश Caus

विनि विनिचशयाति MBh to draw
up in battle array युद्धः,

युद्धाकरोति Kām fear-array

(a mode of military array)

मययुद्धः Kām a form of

military array सर्वतो गद्गः kām

a form of military array in a

circle चक्र (Vedic rarely

m, १ अथ चक्र ॥ २॥)

a form of military array resembling

a wedge शिखर (rarely

शिखरः) Mn. 7. 187 having a

hundred forms of array

शतानि शतानि f (अ०) RV a kind of

array (in battle) शयनः MBh,

kām a kind of battle array.

अथ चक्र ॥ २॥, अथ चक्र ॥ २॥ MBh

6. 50. 40 — अथ चक्र ॥ २॥ MBh 7. 3110

a kind of circular military

array वलयः Kām — सुपतिष्ठः

सुपतिष्ठः Kām — संजयः Kām —

सर्वतोमुखः Kām — विशालविजयः

Kām military array निवेशः L

— निवेशः L a particular array

(as of an army) सुपतिष्ठः MBh

a particular array of troops

गोकरद्वजः Kām a particular

form of military array

गोकरव्यूहः Hariv — विंशति f

MBh (Nīlakr) व्यूह — गोगः

Kām to put in array सू

Caus सारयाति ८१० P Pāncad

1466

₹

putting in array पुरस्कार: W

strategic array सांख्यिकीय कला:

Mar 7. 185.

arrest 1I बन्ध् cl 9 बध्नाति (rarely बध्नाति)

cl 1 बन्धति, बन्धतं MBh, cl 4 बन्धति

Hariv.) Yājñ, MBh, Kathās — ग्रह cl 9

गृह्णाति, गृह्णाति, गृह्णीते RV 9.78.1,

Kathās .4.32 .

2I रुध् cl 7 (Dhātup 29.1) रुद्धि

रुद्धे (रुन्धति, रुन्धते Bṛh, etc, रोधति

MBh) RV (always with न) etc —

रुध् Caup रोधयति (cp also रोधयते

रुन्धयति) MBh — स्तम्भ्, स्तम्भ्

Caup स्तम्भयति, स्तम्भयतं — सुप् —

स्तम्भ्, स्तम्भ् cl 5.9 (Dhātup 31.7)

स्तम्भ्नाति, स्तम्भ्नाति RV, etc — अवष्टम्भ्

अवष्टम्भाति R 5.25.52, etc - विष्टम्भ्

Caus विष्टम्भयति, विष्टम्भयते MBh, R,
etc.

to arrest by magic स्तम्भ्, स्तम्भ्

Caus स्तम्भयति, स्तम्भयते Sūtr.

2II आस्था Caus आस्थापयति RV, Kanḍ

— भञ्ज् ९१ 7 (Dhātup 29.16) भनक्ति

MBh, Kāṣ, etc — संस्तम्भ् Caus संस्तम्भयति

MBh, Kāṣ, etc — स्तम्भ्, स्तम्भ् Caus

स्तम्भयति RV — स्खलन् Caus स्खलयति

(०६ स्खलयति) Bhp — स्था Caus

स्थापयति, स्थापयते Sūtr, etc ..

arrest in 1I बन्ध्. Mn, MBh, etc.

1II आसेध्. Comm. on Yājñ — परोसेध्.

Nāṣ

arresting 1I निग्रहः MBh, R, etc -

स्तम्भनम् MBh, VP.

1II संस्तम्भनम् Cat.

arresting (by ^{magical} means) स्तम्भनम्

the magical arresting of any

feeling as of hunger, thirst as

taught in the Tantras स्तम्भः

(निग्रह आ.)

arresting adj स्तम्भक R-स्तम्भ

f. (ई) MBh, R.

arrested adj 1I अवष्टब्ध VarBh,

Kathas — विष्टव्य MBh, R, Suse.

- 1. II. विरुद्ध R, Kalid, etc.

having arrested निगृह्य P R, etc.

arrive √ । I आया, आयाति RV, AV, ŚB, MBh, Kathās, etc.

। II अनुगम्यते । पृथक् — पृथक्
— अ, अप् — अवत् √ । अवतरति

Sarvad — आयत् P, Ā — परायत्,

परापतति Hcar, Kād — संनिपत्,

संनिपतति vajracch.

to arrive after ~~अनुगम्यते~~ + अनुगम्यते ;

to arrive at । I प्राप्, प्राप्नोति

Ā AV, etc — आगम्, आगच्छति

RV, AV, etc — आपद्, आपद्यते ŚB,

Lāty, R, etc.

I II अधिष्ठा — अभिगा, अभिजिगाति
 RV, etc — अभिनद्, अभिनक्षति
 RV, AV — अभिप्रच्यु (acc) VS, JS
 — अभिसम्पर् Ved, अभिसम्पद्यते ŚB₂,
 14, 4p — अभिसम्प्राप् ८ —
 अभिसम्भू Ved, RV 10.18.8, etc —
 अभ्युपगन्त (acc) MBh, etc — अभ्युपे,
 अभ्युपेति RV 6.28.4, ŚB₂, etc —
 अवतृ ८ । अवतरति MBh —
 अश्र (in classical Sanskrit
 only) अश्रुते RV, etc — आप् RV
 10.32.18 — इ ८ 2 रति ४ ।
 अयति, अयते RV, AV, ŚB₂, Śak, Hit,
 etc — उपगम्, उपगच्छति RV, ŚB₂, MBh

etc — उप्ता, उप्ताति — उदश्र,
 उदश्राति $\bar{A} \dot{S} B_h$ — उपया, उपयाति
 — उपनम्, उपनमति — उपपद् Caus

उपपादयति (loc. or dat) MBh, ,
 Mārkaṇḍ, Mn, Yājñ, Ragh, etc —

उपपद्, उपपद्यते (rarely) उपपद्यति

MBh, Pañcat, Var Brs, Kāraṇḍ

— उपसंपद्, उपसंपद्यते Caus,

MBh — उपाप्, उपाप्तेति $\dot{U} \dot{S} 6,$

$\dot{S} B_h$, ^{Ait Br} ~~Ait Br~~, ~~Ait Br~~ Ait $\bar{A} h$, Tup

— उपारुह, उपारोहति, R —

उपास्, — उपास्ते $\dot{S} B_h$, MBh,

Yājñ, Bhatt — उपे, उपेति

RV, AV, VS, SBh, MBh, Sak, etc

— नक्ष् ८ । नक्षति, नक्षते RV, AV, V,

— नियत्, नियन्ते, RV 1.186.11

— पर्यश्, पर्यश्नोति RV --

प्रचर्, प्रचरति (ep also प्रचरते)

(acc) RV, etc — प्रतिपद्, प्रतिपद्ये

VS, etc — प्रपद्, प्रपद्यते (ep

also प्रपद्यति) AV, etc — प्रे ८ 2

प्रेति (acc) RV, VS, SBh, Up,

MBh — या ८ 2 (Dhātup)

24. 41) याति RV, etc — वञ्च

८ 1 (Dhātup 7.7) वञ्चति (acc)

Bhatt — संबृत्, संबतेते RV, AV, R

— संधान्, संधावति, संधावते (acc)

MBh — समनुवाप् समनुवाप्तेति

(acc) MBh — समभिषद्, समभिषद्यते,

MBh — समागन्, समागच्छति,

(acc or loc) MBh, Kāv, etc.

समासद्, समासदिति (acc) MBh,

R, etc — समासद् caus समासाद-

यति MBh, Kāv, etc — समि

समेति RV, etc — समे, समैति

acc R! etc — सम्पत्, सम्पत्ति

Ast B, MBh, etc — सम्प्रतिपद्

संप्रतिपद्यते (acc) Gant, Gant

— सम्प्रती, सम्प्रत्येति R, Bhatt - -

हम्प्राप्, हम्प्राप्नोति ऽ Br, etc. —

हम्प्राप्, हम्प्राप्ते (acc) Pa⁺ to arrive

at one's aim आप् Pass आप्यते

ऽS, etc to arrive at one's end

आप् Pass आप्यते ऽS, etc.

arriving । I आगमनम् (ifc) आ Kathās

Kātyśr, Mb., etc.

। II आगन्तु म Ragh 5.62, Pañcat, etc

arriving at । I आपणम् Kathās.

। II अभ्युपगमः ५ — आपादः ३

— गति (with gen, loc or ifc)

ऽBr : a, MBh, etc arriving at a

result अभ्यागमः Nyāyad

the arriving in of dishes

प्राग्वहसम्पातः Mn 6.56.

arrival II (ifc f आ) R. etc — आगति

f RV 2.5.6, VS, etc — आयाति f

आयानम् RV 8.22.18, MBh, etc

I II अभिप्रति f Nir — अभ्यागमः Ragh,

etc — अभ्यागमन् inf R 1.8.25, Kir

— आचरितम् Pärlyr — अयः RV 2.

38.10, Chlp — आवयः 7 — उपयातम्

उपयातम् R, Kum, Sāh — उपंगमः—

उपायः Bhartṛ — ^{उपायातम्—} एति f RV 10.9/2

4, 178.2 — परागमः Nalac —

प्रत्यागति † Hariv, प्र. व. गमः Hariv,

R, etc — समागति † W — समागमः

(† C † आ) W — समायः W — सम्प्रतिपत्ति,
† MBh.

arrival (as of the dawn)

आवरणम् RV I. 48. 3 arrival at

प्राप्ति † (comp) R — सम्प्राप्ति †

(comp) MBh, R arrival of a

good man समागमः Sāh the

arrival of an enemy परागमः

Var ~~Ka~~ ~~Ka~~ Krisara as offered

at the arrival (of a quest)

समागमः R, Sāh, Ka on account

of the arrival आगमनतः

MBh 3.1839 śaṣṭhukūlī as
offered on the arrival (of a
guest आगम शष्कुली Kavṣ.

One who arrives आक्यः ७।

arriving adj. I उपस्थायिन् Gaṛt-
 उपगामिन् Kathās.

not arriving अनागामिन् arri-
ving at गन्तु (acc or loc or

(Pūn 2.3.12 Siddh) dat) RV, etc

arriving of one's own accord

आगन्तुक यājñ 2.163.

arrived adj. I प्राप्त Mm, MBh, etc —

उपस्थित $\tilde{A} \tilde{s} v g \tilde{h}$, MBh, Mn, $y \tilde{a} j \tilde{a}$, etc —

अभ्यागत MBh, etc — सुमुपागत MBh

Kar, etc — आगत RV, AV, etc —

आयात MBh, $\tilde{s} a h$, Kathās, etc —

उपागत.

I II अनुप्राप्त — अनुसम्प्राप्त —

अभ्युपस्थित Kathās-उपागत — उपविष्ट

— परागत Kād — प्रतिपन्न

MBh, Kālid — प्रत्यागम् MBh,

Kār, etc — प्रयुपस्थित MBh, Haric.

etc — संवृत्त $y a n t$ संनिपन्न MBh

समागत R, Mricch, etc. — समापन्न

Kantukās-समापन्न Māt (प्र समापन्न)

समुपायात Kār — समुपेत MBh —

सम्प्रतिपन्न MBh, Kār, etc.

not arrived अनागत — असमेत

Ragh 9.70 not arrived at

सम्प्राप्त MBh 14.2/88 arrived

(as a moment) लब्ध Kāthās

arrived (as a period of time

time) सम्प्राप्त (ifc) Mr, MBh, etc

arrived at II — सम्प्राप्त MBh,

Kār, etc — प्रपन्न ChUp, MBh, Kār,
etc.

II सम्यक्गत — सम्युपेत (acc)

MBh 1.3542, Ragh 5.14 —

अभ्युपेयिवस १ (अभ्युपेयुषी acc)

R, Bhatt — उपसपन्न L —

उपसपन्न MBh, BhP, VarBrs, etc.,

उपसपन्न MBh, Var Brs, etc —

गत (acc or loc or in comp) RV

1.105.4, AV10. 32, ŚBr, etc

— प्रचक्षित R — प्रयात MBh,

Kāv, etc — प्राप्ति Nir (Sch)

समनुप्राप्त R arrived at a point,

प्रतिपन्नक : L arrived first

पूर्वेपिस्तु TBr arrived from

परिघात (abl) R arrived hither

इहागत one who has arrived

अभ्युपेयिवस १ (अभ्युपेयुषी (acc))

R, Bhatt — उपसपत्र १ —

उपसपत्र MBh, BhP, VarBrs, etc.,

उपसपत्र MBh, Var Brs, etc —

गता (acc or loc or in comp) RV

1.105.4, AV10. 32, SBv, etc

— प्रचक्षित R — प्रयात MBh,

Kāv, etc — प्राप्ति Nir (Sch)

समनुप्राप्त R arrived at a point,

प्रतिपन्नक : १ arrived first

पूर्वपिस्तु JBv arrived from

परिघात (abl) R arrived hither

इहागत one who has arrived

Praśn 4p 6.8 Caused to arrive
at प्रापित MBh, Kār, etc

Causing to arrived at
 आपादतम् प्रापक † (३ क) Kāthās

Kātyāśrī, Sch. — गमयितृ (in
 comp) Bādar 4.3.5 Sch

arrogance । I महाभिमानः MW — प्रदर्पः

MW — संदर्पः Kathās — उद्धृतत्वम्

Maitr Up 3.5 — औद्धत्यम् Kathās,

Sāh — गर्वः R 2.31.20, Ragh (c) 3.51,

Var Br, s, etc — दर्पः Mm 8. MBh, etc

— दर्पः Mm 7. MBh, etc — मयः

(ई f आ) MBh, Kāv, etc. — अभिमानः

। II अत्यारोहः f अत्यारोहः — अवलिप्तता,

अवलिप्तत्वम् — आवेशः L —

आस्फालनम् L — उद्देशः L —

उद्धृतमनस्कत्वम् L — गन्धः Megh 4

— गर्वि + L — चर्षः, MBh 1.7040

— चवजः L — प्रौढत्वम् Kathās

— प्रदृष्टि + RV — प्रमता L —

मानः Kaush Up, Mn, etc — मानत्वम्

MW — मानित्वम् Bhag — वंशः Vā

— विस्मयः Mn, Bh P — शूरमानम्

W — संक्षोभः W — संरम्भः f आ

W — साहंकारता Pañcad — स्तब्धत्वम्

Kathās — स्तब्धता MBh, Kām

— स्तम्भः (ifc f आ) MBh, R, etc

— स्मयः (ifc f आ ; Raghu, Vā, Bh P —

— हासः (ifc f आ) Bh P — हसि f :

L — अनुसूक्तः

beginning with (i.e.) base

chief by on arrogance सम्यक्तः

म् MBh a cause of arrogance

मदकारणम् MW causing

arrogance मदप्रद. म् Kāru

disagreeable arrogance दुःखलेपः

Prasannar driving away

arrogance मानास म् 8is..

free from arrogance ११ निरुन्मादः

mfu sah ~~free~~ — अपमद mfu

Kare — विमद MBh, Hariv, etc.

I II अपस्मय mfu Bh P — विस्मय

mfu Bh P, sis — इतमान mfu

Bh P full of arrogance सहमान

MW incipient arrogance

मरुस्फटि on L दपरिष्म manifesting

arrogance विस्मयवत् mfu Meat -

to show arrogance गर्वय Nom

गर्वयते MBh 12.10.300, Prabh 2. $\frac{10}{11}$

SāringP.

arrogant adj. I उद्धत — मद्योद्धत L —

मद्योद्धत f (आ) L — सारोप vāṣ —

सौलोक Kāṣyāḍ — उत्सेकिन् Mude

— इप्त MṬh, Kāv, etc, दृप्त W —

सदर्व Mit — सगर्व R, Kālid, etc

— साहंकार Rājāt, Kāthās —

अभिमानवत् .

I II अभिमानशालिन् Kir 2.48 —

अत्रालिप्त Mm 4.79, MṬh, etc —

अहम्माते: Brahmarup — आडम्बरेन्

L — उद्विक्तचित्त Kāthās 91.55

— उद्धृत MBh, R, Rājāt, etc

— उन्नत MBh, BhP, Rājāt —

केनिकिल — दुराधर्ब W — धर्षिन्

W — दृतोत्सेक Rājāt — प्रगल्भ

f (आ) Ragh — प्रगल्भित MW

— प्रतिभामुरव W — प्रधर्षित W

— प्रधर्षिवित्, प्रधृष्ट W —

प्रवृद्ध MW — प्रगल्भ्यवत् Kathās

— प्रौढ Kāv, BhP — बलिष्ठा W

— विस्मित BhP — शौटीर MBh,

R — शौण्डीर, शौण्डिर, शौडीर —

स्त्रियमन्य f (आ) W — सगन्ध

Meṣh (प. १. सगर्व) — समुद्धृष्ट R

— समुद्रत L — समुद्रत W —

समुद्रत Bhp — समय $\pm$ (आ) $\dot{s}is$

— सानुक $\dot{s}ay$ — सानुकार W

— स्तब्ध Ch Up, Bhag, etc

— स्ताम्भिन् MBh.

not arrogant । II अनुत्सेकिन् $\dot{s}ak$

— अस्तब्ध MBh 5.1360, 12.2709

— अप्रगल्भ $\dot{s}i$ (आ) $\dot{s}$ — अप्रोढ

$\dot{s}i$ (आ) not too arrogant

नातिमानिन् arrogant t-minded

महामनस् Ch Up, MBh an arrogant

assertion प्रोटवादः Hear being

arrogant दुष्यन् W boasting in

an arrogant manner दुर्विकल्पन

Sāh exceedingly arrogant

प्रोत्सेक्त Sāh to wering and

arrogant उदुतिश्चित् Sīs.

very arrogant I परिगर्वित Cān

— सुदुष्ट R. Bh P. ~~मानपर~~

I II मानपर + (आ) Sīs.

to be arrogant I दुष् cl 4 दुष्यति

Mbh, Kān, etc — दुष् Caus दर्शयति

Pāṇi, Kathās.

I II प्रगल्भ, प्रगल्भते W.

I III मच्च ल । मचते — स्मि ल ।

(Shātip 22.51) स्मयेते B&P.

to become arrogant उदुत्, उदुत्ते.

to make arrogant उल्लिख, उल्लिखति,

उल्लिख्यते.

arrogantly I II उर्जितम् Nāg.

behaving arrogantly स्तब्धमान

Act 4r behaving arrogantly

in (his) chariot रथोद्धत म॥
:

Var BrS arrogating to one's

self अभिमानिन् इ॥

arrondissement मण्डलम् (rarely मण्डलः)

४ अर्धनदि and १ ई १ गौरादि) Inscr,

AV, Paris, MBh, etc.

